

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO UN SOCIĀLO ZINĀTŅU INSTITŪTS**

*

**DAUGAVPILS UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**

20. starptautiskās zinātniskās konferences

**SOCIĀLĀS ZINĀTNES
REĢIONĀLAJAI ATTĪSTĪBAI 2025**

TĒZES

*

***ABSTRACTS of
the 20th International Academic Conference***

**SOCIAL SCIENCES FOR
REGIONAL DEVELOPMENT 2025**

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
AKADĒMISKAIS APGĀDS „SAULE”**

2025

DAUGAVPILS
17.10.2025.–18.10.2025.

20. starptautiskā zinātniskā konference
„Sociālās zinātnes reģionālajai attīstībai 2025”
Konference norisināsies hibrīda formātā – klātienē un attālināti

*

20th International Academic Conference
“Social Sciences for Regional Development 2025”
The conference will take place in hybrid format – in person and remotely

PROGRAMMAS KOMITEJA

Prof., Dr.sc.soc. **V.Meņšikovs** (Daugavpils Universitāte, Latvija) – komitejas priekšsēdētājs
Prof., PhD **Dz.Iliško** (Daugavpils Universitāte, Latvija) – komitejas priekšsēdētāja vietniece
Prof., Dr.iur. **J.Teivāns-Treinovskis** (Daugavpils Universitāte, Latvija) – komitejas priekšsēdētāja vietnieks
Asoc.prof., Dr.oec. **L.Aleksejeva** (Daugavpils Universitāte, Latvija)
Vadošais pētnieks, PhD **A.Aslands** (Norvēģijas pilsētu un reģionālo pētījumu institūts, Norvēģija)
Asoc.prof., Dr.oec. **J.Baltgailis** (Baltijas Starptautiskā akadēmija, Latvija)
Asoc. prof., Dr.sc.soc. **B.Bela** (Latvijas Universitāte, Latvija)
Prof., Dr.oec. **G.Bedianašvili** (Ivane Javakhišvili vārdā nosaukta Valsts universitāte Tbilisi, Gruzija)
Dr. **A.Betlej** (Jāņa Pāvila II Ļubļinas Katoļu universitāte, Polija)
Prof., Dr.hab. **J.Golinovskis** (Kazimira Lielā universitāte, Polija)
Prof., Dr.paed. **J.Davidova** (Daugavpils Universitāte, Latvija)
Asoc. prof., Dr. **S.Drezgics** (Rijekas Universitāte, Horvātija)
Prof., Dr. **S.Hilķevičs** (Ventspils Augstskola, Latvija)
Prof., Dr. **M.Hitovs** (Valsts un pasaules ekonomikas universitāte, Bulgārija)
PhD **A.Ignasiaka-Šulca** (Nikolaja Kopernika Universitāte Toruņā, Polija)
Vadošā pētniece, Dr. oec. **E.Jermolajeva** (Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte, Latvija)
Prof., Dr.psych. **I.Kokina** (Daugavpils Universitāte, Latvija)
Vadošā pētniece, Dr.oec. **V.Komarova** (Daugavpils Universitāte, Latvija)
Asoc. prof., PhD **S.Kučerenko** (Perejaslava Grigorija Skovorodas vārdā nosaukta universitāte, Ukraina)

Prof., Dr.oec. **M.Kvarachelija** (Pāta Gugušvili Ekonomikas institūts, Ivane Javakhišvili vārdā nosauktā Valsts universitāte Tbilisi, Gruzija)

PhD **J.Kazmiercziks** (Poznaņas Ekonomikas un uzņēmējdarbības universitāte, Polija)

Prof., Dr.hab. **K.Krukovskis** (Varmijas un Mazūrijas Universitāte Olštīnā, Polija)

Docents, Ph.D. **J.Kudiņš** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Vadošā pētniece, Dr.oec. **O.Lavriņenko** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.hab.sc.soc. **A.Matulionis** (Lietuvas Sociālo pētījumu centrs, Lietuva)

Asoc. prof., Ph.D. **M.Mateeva Petrova** (Kirila un Mefodija Velikotirnovas universitāte, Bulgārija)

Prof.,Doc., Dr.inž. **J.Mioduševskis** (Varmijas un Mazūrijas universitāte Olštīnā, Polija)

Prof., Dr.phil. **M.Navaļnaja** (Nacionālā dzīvības un vides zinātņu universitāte, Ukraina)

Tiesnesis, Dr.iur. **J.Neimanis** (Latvijas Republikas Satversmes tiesa, Latvija)

Doc., Dr.paed. **I.Ostrovskā** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.sc.soc. **S.Partickis** (Ļubļinas Katoļu universitāte, Polija)

Prof., Dr. **M.Piotrovska-Tribule** (Varšavas Valsts aizsardzības universitāte, Polija)

Akadēmiķe, Prof., Dr.hab.oec. **B.Rivža** (Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte, Latvija)

Prof., Dr.psych. **A.Ruža** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Pētniece, Dr.oec. **O.Ruža** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.oec. **J.Saulītis** (Rīgas Tehniskā universitāte, Latvija)

Prof., Dr.oec. **A.Simahova** (Valsts universitāte „Kijivas Aviācijas institūts”, Ukraina)

Asoc. prof., Dr.hist. **H.Soms** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.theol. **A.Stašulāne** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Vadošā pētniece, Dr.oec. **V.Šipilova** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.sc.soc. **M.J.Šoutena** (Beiras Interior Universitāte, Portugāle)

Dr.iur. **V.Tumalavičius** (Lietuvas Jonasa Žemaitisa militārā akadēmija, Lietuva)

Prof., Dr. **M.Tvaronavičiene** (Daugavpils Universitāte, Latvija, Lietuvas Jonasa Žemaitisa militārā akadēmija, Lietuva)

Prof., Dr.habil.paed., Dr.habil.psych. **A.Vorobjovs** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.iur. **V.Zahars** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

RĪCĪBAS KOMITEJA

Vadošā pētniece, Dr.oec. **O.Lavriņenko** (Daugavpils Universitāte, Latvija) –
rīcības komitejas priekšsēdētāja

Vadošā pētniece, Dr.oec. **V.Špilova** (Daugavpils Universitāte, Latvija) – rīcības
komitejas priekšsēdētājas vietniece

Asoc.prof., Dr.oec. **L.Aleksejeva** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Asoc.prof., Dr.oec. **A.Čaplinska** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Vadošā pētniece, Dr.oec. **A.Daņileviča** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Doc., Dr.iur. **N.Jefimovs** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Doc., Dr.paed. **I.Ostrovskā** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.psych. **A.Ruža** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

TEHNISKAIS SEKRETARIĀTS

DU HSZI Lietvedības sekretāre Dr.philol. **O.Kovzele** (Daugavpils Universitāte,
Latvija)

ACADEMIC COMMITTEE

- Prof., Dr.sc.soc. **V.Meņšikovs** (Daugavpils University, Latvia) – Chair of Committee
- Prof., PhD **Dz.Iliško** (Daugavpils University, Latvia) – Vice-Chair of Committee
- Prof., Dr.iur. **J.Teivāns-Treinovskis** (Daugavpils University, Latvia) – Vice-Chair of Committee
- Assoc.prof., Dr.oec. **L.Aleksejeva** (Daugavpils University, Latvia)
- Senior researcher, PhD **A.Aasland** (Norwegian Institute for Urban and Regional Research, Norway)
- Assoc.prof., Dr.oec. **J.Baltgailis** (Baltic International Academy, Latvia)
- Assoc.prof., Dr.sc.soc. **B.Bela** (University of Latvia, Latvia)
- Prof., Dr.oec. **G.Bedianashvili** (European University, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Georgia)
- Dr. **A.Betlej** (The John Paul II Catholic University of Lublin, Poland)
- Prof., Dr.hab. **J.Golinowski** (Kazimierz Wielki University, Poland)
- Prof., Dr.paed. **J.Davidova** (Daugavpils University, Latvia)
- Assoc.prof., Dr. **S.Drezgic** (University of Rijeka, Croatia)
- Prof., Dr. **S.Hilķevičs** (Ventspils University of Applied Sciences, Latvia)
- Prof., Dr. **M.Hitov** (University of National and World Economy, Bulgaria)
- PhD **A.Ignasiak-Szulc** (Nicolaus Copernicus University in Torun, Poland)
- Assoc.prof., Dr.oec. **E.Jermolajeva** (Latvia University of Life Sciences and Technologies, Latvia)
- Prof., Dr.psych. **I.Kokina** (Daugavpils University, Latvia)
- Senior researcher, Dr.oec. **V.Komarova** (Daugavpils University, Latvia)
- Assoc.prof., PhD **S.Kucherenko** (Pereyaslav-Khmelnysky Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University, Ukraine)
- Prof., Dr.oec. **M.Kvaratskhelia** (Paata Gugushvili Institute of Economics of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Georgia)
- PhD **J.Kazmierczyk** (Poznan University of Economics and Business, Poland)
- Prof., Dr.hab. **K.Krukowski** (University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Poland)
- Doc., Ph.D. **J.Kudiņš** (Daugavpils University, Latvia)
- Senior researcher, Dr.oec. **O.Lavriņenko** (Daugavpils University, Latvia)
- Prof., Dr.hab.sc.soc. **A.Matulionis** (Lithuanian Social Research Centre, Lithuania)
- Assoc.prof., Ph.D. **M. Mateeva Petrova** (St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, Bulgaria)
- Doc., Dr.inž. **J.Mioduszewski** (University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Poland)

Prof., Dr.phil. **M.Navalna** (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine)

Judge, Dr.iur. **J.Neimanis** (Constitutional Court of the Republic of Latvia, Latvia)

Doc., Dr.paed. **I.Ostrovskā** (Daugavpils University, Latvia)

Prof., Dr.sc.soc. **S.Partycki** (The John Paul II Catholic University of Lublin, Poland)

Prof., Dr. **M.Piotrowska-Trybull** (War Studies University in Warsaw, Poland)

Academician, Prof., Dr.hab.oec. **B.Rivža** (Latvian Academy of Sciences, Latvia University of Life Sciences and Technologies, Latvia)

Prof., Dr.psych. **A.Ruža** (Daugavpils University, Latvia)

Researcher, Dr.oec. **O.Ruža** (Daugavpils University, Latvia)

Prof., Dr.oec. **J.Saulītis** (Riga Technical University, Latvia)

Prof., Dr.oec. **A.Simakhova** (State University "Kyiv Aviation Institute", Ukraine)

Assoc.prof., Dr.hist. **H.Soms** (Daugavpils University, Latvia)

Prof., Dr.theol. **A.Stašulāne** (Daugavpils University, Latvia)

Senior researcher, Dr.oec. **V.Šipilova** (Daugavpils University, Latvia)

Prof., Dr.sc.soc. **M.J.Schouten** (University of Beira Interior, Portugal)

Dr.iur. **V.Tumalavičius** (The General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania, Lithuania)

Prof., Dr. **M.Tvaronavičienė** (Daugavpils University, Latvia, The General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania, Lithuania)

Prof., Dr.habil.paed., Dr.habil.psych. **A.Vorobjovs** (Daugavpils University, Latvia)

Prof., Dr.iur. **V.Zahars** (Daugavpils University, Latvia)

ORGANIZING COMMITTEE

Senior researcher, Dr.oec. **O.Lavriņenko** (Daugavpils University, Latvia) – Chair of Organizing Committee

Senior researcher, Dr.oec. **V.Šipilova** (Daugavpils University, Latvia) – Vice-Chair of Organizing Committee

Assoc.prof., Dr.oec. **L.Aleksejeva** (Daugavpils University, Latvia)

Doc., Dr.oec. **A.Čaplinskā** (Daugavpils University, Latvia)

Senior researcher, Dr.oec. **A.Daniļeviča** (Daugavpils University, Latvia)

Doc., Dr.iur. **N.Jefimovs** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Doc., Dr.paed. **I.Ostrovskā** (Daugavpils University, Latvia)

Assoc.prof., Dr.psych. **A.Ruža** (Daugavpils University, Latvia)

TECHNICAL SECRETARIAT

Secretary of the Institute of Humanities and Social Sciences Dr.philol.
O.Kovzele (Daugavpils University, Latvia)

ISBN 978-9934-39-043-2

© Daugavpils Universitāte, 2025

PLENĀRSĒDE / PLENARY SESSION

Givi Bedianashvili (GEORGIA)

FOREIGN DIRECT INVESTMENT AND ECONOMIC GROWTH UNDER GLOBAL UNCERTAINTY

Foreign direct investment (FDI) is a key driver of economic growth for emerging market countries. It provides access to capital, technologies, and management practices, and accelerates integration into the global economy. However, in the context of global economic uncertainty, the impact of FDI is becoming less predictable. FDI can contribute to economic growth through three main channels: capital accumulation (increased investment per worker), technological and management spillovers (transfer of knowledge and technology to local companies), increased competition and export potential (integration into global markets). However, in situations of weak institutions, low levels of quality of human capital, and high uncertainty, the positive impact of FDI may be limited or absent altogether. Global economic uncertainty (crises, pandemics, geopolitical conflicts, changes in global trade policy) significantly impacts the volume and structure of FDI. In these uncertain times, companies prefer a wait-and-see strategy, which particularly curtails greenfield investments—the most important for technology transfer and sustainable growth. Regional and local uncertainty (political instability, weak property rights protection, sudden regulatory changes) further limits the attractiveness of emerging market countries. In such conditions, even large investments are often concentrated in less risky sectors (energy, resource extraction), limiting their long-term contribution to economic growth. The study confirms that foreign direct investment has significant potential to stimulate economic growth. However, its effectiveness depends on the institutional factors and the level of global uncertainty.

Keywords: FDI, economic growth, global uncertainty, efficiency of institutional mechanisms.

Ryšardas Burda (LITHUANIA)

NATIONAL INTEREST AND NATIONAL SECURITY – DICHOTOMY OR SYNERGY (LITHUANIA’S CASE)

The national security of a state is sufficiently widely dealt within politology and law. The constitutional law imposes national security on the state's constitution and the activities of state institutions. There is a national security strategy in Lithuania. Its first version was adopted in 2017 and the 2002 version has been supplemented so far. The latest version was adopted in 2021. The national security strategy is defined as the sum of the most important provisions defining the development of a safe state. On the basis of the values enshrined in the Constitution of the Republic of Lithuania, the Strategy establishes the essential interests of national security, the main risk factors, dangers and threats to these interests, consolidates the priorities of the development of the national security system of the state, foreign, defence and internal policy, as well as long-term goals to ensure the state of state security. The definition therefore includes the term “essential national security interests”. However, whether this concept can be identified as being in the national interest of the State. The concept of national interest and the mechanism for shaping it are not sufficiently demanding. As is known from common sources, the concept of national interest is the subject of international relations. It mainly concerns the welfare of the State, the preservation of economic development, the culture of the nation, the avoidance of armed conflicts and the development of good neighbourly relations. So, in the article, we will try to reveal internal and external factors and links between the national interest of a state and national security. We will also try to reveal the mechanisms between them.

Key words: national security, national interest, national security strategy, public authorities, State Security Department, Ministry of Defense Defence.

Janusz Golinowski (POLAND)

SOCIAL SCIENCES AND THE DILEMMAS OF LOCAL COMMUNITY DEVELOPMENT

Local communities today operate in the context of profound civilizational transformations driven primarily by globalization and the information revolution. These processes create new development opportunities but also increase the risks of marginalization, growing inequalities, and weakened social cohesion. In this context, new socio-historical myths are emerging, such as the

belief in the inevitability of technological progress, the myth of entrepreneurship as a prerequisite for success, and the vision of global competition requiring flexibility and innovation. These myths shape local communities' expectations and development strategies.

The following questions are posed:

- What new socio-historical myths might emerge and function in future societies?
- What will be the nature, character, and interrelation of social change and technological change in the world?
- Will a new social order emerge, and how will regional policy address the tension between long-term and short-term decision-making?
- What kinds of evolution – quantitative and qualitative – might the modernization processes in the countries of the region undergo?

The relationship between social and technological change is reciprocal — new technologies influence social structures (e.g., labor markets, communication), but they also emerge in response to social needs. The dematerialization of work and the growing importance of informational competences create new lines of social division based on access to knowledge and technology.

Regional policy faces the tension between long-term planning and the pressure for short-term results. Effective strategies require a multi-level approach and the inclusion of communities in decision-making processes. Regional modernization occurs both quantitatively (economic growth) and qualitatively (development of human and institutional capital), with knowledge and competences becoming key resources. The developmental potential of local communities consists of four forms of capital: human, institutional-democratic, technical-infrastructure, and financial. Globalization forces competition for capital, markets, skilled labor, and high environmental standards, while local communities fear job losses, declining status, and eroding trust. The social sciences, by diagnosing complex processes and developing forecasting methods, support the design of evidence-based public policies. The sustainable development of local communities requires social solidarity, strong institutions, and a foundation built on knowledge and civic participation.

Sergejs Hilķeviķs, Sandra Jēkabsons (LATVIA)

LATVIAN ECONOMY DEVELOPMENT TRENDS 2025

The year 2025 marks a new stage in the development of the Latvian economy. After the shocks of the COVID-19 pandemic and the Russia-Ukraine war, Latvia entered a period of adaptation to new external environment. The present report is devoted to the analysis of current tendencies, structural challenges, and

medium-term forecasts of Latvian economy According to the Ministry of Finance, Latvian GDP decreased by 0.4% in 2024 after a growth of 2.9% in 2023. This decline was moderate and expected, considering geopolitical conditions and reduced investments. Macroeconomic indicators forecasts for 2025–2026 looks as follows:

- GDP growth: +1.2% in 2025 (Ministry of Finance), +0.5% (European Commission), with acceleration to ~2% in 2026.
- Inflation: slowed down to 1.3% in 2024, projected to rise temporarily to 3% in 2025, then decline to ~2%.
- Unemployment: 6.9% in 2023, projected 6.8% in 2025, 6.6% in 2026.
- Nominal wages: expected to grow by 7.5% in 2025 and 6% in 2026.

Foreign trade shows resilience. In 2024 exports fell by only 1.9%, imports by 7.4%; by early 2025 trade turnover increased by 6.5% year-on-year. Russia now accounts for just 5.5% of exports and 1.8% of imports, showing the successful reorientation of Latvian enterprises to alternative markets. Economic uncertainty in global trade remains at a high level, affecting Latvia's export performance. Real exports have stagnated for several years, while nominal figures grow only due to prices. Public finances remain under control. The budget deficit was 1.8% of GDP in 2024, expected to widen to 3.1% in 2025 due to reforms and defense expenditures. Government debt at the end of 2024 reached 46.8% of GDP, significantly below the EU average (~90%). Latvian economy in 2025 is not in a crisis but in a transition phase. The trajectory of the Latvian economy in the coming years depends on maintaining cautious fiscal policy, supporting private investment, and improving competitiveness in global markets.

Key words: economic trends, macroeconomics, Latvia's economic development, 2025.

Dzintra Iliško, Anita Pipere, Jeļena Badjanova, Aleksejs Ruža (LATVIA)

PERSPECTIVES OF SENIORS IN ACADEMIA: PERCEIVED BARRIERS AND FACILITATORS FOR HEALTHY AGING

Active involvement of senior staff in Academia has been identified as a factor of health, aging, and well-being that ensures an overall quality of life. Their social engagement is seen as conscious and active engagement in academia by interacting and sharing resources with others and gaining personal satisfaction from this engagement. Existing research has a narrow focus on facilitators of healthy aging. This qualitative study offers a broader view on barriers and facilitators for ensuring social participation of older adults in order to inform administration for potential interventions and preventive measures. Aging itself

is related to several common barriers, such as an individual's health, losing connection with networks, and economic vulnerability. Elderly people experience health problems, lower levels of energy, and they are vulnerable to isolation. This requires a comprehensive understanding of potential barriers and facilitators for their social participation in academia, for undertaking preventive measures to ensure healthy aging of elderly staff members. Therefore, the study aims to identify perceived barriers and facilitators of healthy aging in academia of senior staff members by the use of semi-structured interviews. The participants were academics from five higher education institutions who agreed voluntarily to share their experience of their aging in academia. It was discovered that preexisting supportive informal networks can be protective against barriers associated with aging, as well as valuing elderly academic staff as a resource and lowering their workload, and offering some health-strengthening activities can serve as a source for healthy aging. This is important that seniors maintain social participation in academia. Intervention should be oriented to ensuring social participation by considering logistical and personal factors related to seniors' motivations to engage.

Key words: seniors, healthy aging, wellbeing, academia.

**Mykola Ihnatenko, Larysa Marmul, Svitlana Kucherenko,
Liudmyla Levaieva (UKRAINE)**

SOCIAL PRIORITIES FOR THE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S REGIONS

The article examines the peculiarities of Ukraine's social policy and identifies social priorities for regional development in wartime. It clarifies the definition of social policy with an emphasis on the factors influencing its formation, structural components, shifts and dynamics. The national components and structure of the country's social policy are identified. This is of fundamental importance for determining and implementing social priorities for regional development. It has been found that the main ones, such as security, socio-demographic issues, and social protection of the population, are common to all regions. However, a significant part of social priorities is determined by the demographic, labour resource, socio-economic and environmental specifics of the regions; their level of economic development; their location in relation to the impact of direct hostilities, occupation, de-occupied territories, the intensity of constant armed attacks and russian influence. While in the southern and north-eastern regions social priorities are limited to social protection functions, in the central regions they can be expanded to include activities to preserve and support social infrastructure and employment. In the western regions, the list of

social priorities is being expanded to include the development of housing and social infrastructure; the development of social entrepreneurship; the growth of employment and people's well-being; and an increase in regional budgets for the implementation of social programmes. However, in all regions, especially those that are depressed and affected by the war, the population is on the brink of survival, has reduced real incomes due to the war, and social priorities lack the financial basis for implementation due to large expenditures on military needs and the economic downturn.

Keywords: social policy, social priorities, regions, development, population, demographic crisis, budget expenditures, programmes, partnership.

Vera Komarova, Shupeng Zhao (LATVIA)

**BUILDING THE “THIRD CULTURE”:
A MIXED-METHODS STUDY OF CULTURAL ADAPTATION
STRATEGIES FOR CHINESE AND EUROPEAN MULTINATIONAL
PROJECT TEAMS**

The concept of the “Third Culture” provides a valuable framework for understanding how Chinese and European multinational project teams manage cultural adaptation in complex international environments. Originally introduced in the 1960s by John and Ruth Useem, who studied children raised between cultures, the term describes the emergence of a shared hybrid culture that develops when individuals from distinct cultural backgrounds engage in sustained collaboration. Within the context of joint Sino-European projects, the Third Culture represents a negotiated set of shared norms, values, and behavioral patterns that transcend participants’ original cultural frameworks. Rather than requiring one group to assimilate into the other’s practices, team members co-create a new cultural space that integrates elements from both sides – for example, blending hierarchical respect typical of Chinese organizational culture with the participatory communication styles common in European settings. This process fosters mutual understanding, reduces conflict, and enhances coordination by establishing a functional culture specifically tailored to the team’s joint goals. The Third Culture is dynamic rather than static; it evolves through continuous interaction, reflection, and adaptation as participants learn from each other and refine their collective working practices. This study employs a mixed-methods design combining qualitative and quantitative approaches to analyze how Third Cultures are formed and sustained in multinational settings. The research integrates Hofstede’s cultural dimensions framework to map key value differences and adaptation mechanisms, followed by quantitative secondary data review and meta-analysis of previous studies on

cross-cultural collaboration in Chinese and European contexts. Together, these methods provide a comprehensive perspective on how hybrid cultural identities emerge, stabilize, and influence project outcomes, offering practical implications for managers seeking to foster effective intercultural cooperation in multinational environments.

Murman Kvaratskhelia (GEORGIA)

“THE NEW POOR” IN GEORGIA

The development of modern global processes has further accelerated the scientific and technological revolution and has fundamentally changed the everyday state of human existence. This has led to the emergence of different types of social strata of people. A completely new term, "the new poor," has emerged with its multidimensional categories. This is a category denoting a certain stratum of society. It was first used in scientific literature in the 1970s in the wake of the socio-economic crisis that developed in European countries. Later, this term was given a new interpretation when the necessity of the collapse of the Soviet Union became apparent. Post-Soviet countries, including Georgia, have begun the painful process of transitioning from socialist to market economic relations. The main reason for this was the incompatibility with the new economic system, the absence of its historical analogue. The main prerequisite for the transition to a market economy. The process of denationalization, or privatization, of state property was carried out in a distorted manner and was devoid of any future prosperity and prospects. Part of the country's intellectual capital was left behind in these processes and suffered great economic losses, which led to their impoverishment. As a result, two opposing social groups emerged, the “new rich” and the “new poor”. The consequences of the COVID-19 pandemic have fundamentally changed the way we understand the “new poor.” They have placed people’s agendas in a completely different context, mostly in a negative light. This has led to the loss of jobs and impoverishment of many people. The emergence of the "new poor" was, on the one hand, caused by the ongoing economic, political, and social processes in the world and in Georgia, and on the other hand, Those legal relationships that appear to us in the form of socio-economic inequality between people. It is important to understand why people who receive income in the form of wages or other cash remain poor? Why does in-work poverty exist? When discussing the causes of in-work poverty, it is important to consider labor market policies, the experience of developed countries. The impact of the globalization process on poverty categories and structural changes in national economies. Also important is the low salary of an employed person, which is

caused by personal characteristics, such as one's human capital, i.e. education and qualifications, the ability to use one's skills and knowledge

Maryna Navalna (UKRAINE)

RESEARCHES OF «DETECTOR MEDIA» DURING RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Detector Media is a non-governmental organization established by Ukrainian journalists in January 2004. From 2004 to April 2016, the NGO was called «Telekrytyka», as was the website of the same name, which existed since September 2001. The team leader was Natalia Lyhachova, who ran the website and the organization. In April 2016, the NGO underwent a rebranding, changing its name to «Detector Media». At the same time, in February 2016, the team of the «Telekrytyka» website created a new portal: «Detector Media». Natalia Lyhachova was in charge of the website and the organization. The «Detector Media» portal is a unique multifunctional platform for Eastern and Central Europe that combines media content creation, diverse research of the media space, market and product, moderating professional discussions in the journalistic community, advocating for legislative and social changes related to media, and media education aimed at a wide audience. Three main components of our mission are to improve the quality of Ukrainian media, increase media literacy of Ukrainian society, and counteract disinformation and propaganda.

The main tasks of «Detector Media» are: To create Ukrainian media criticism. The goal is to improve the quality of content and the professional level of the people who produce it. To record the history of Ukrainian media. Every event, every change, every important trend in the life of the Ukrainian media since 2001 is in the «Detector Media» archive. To control the quality of content. The Monitoring and Analytics Center conducts a number of permanent and periodic monitoring studies. To support Public Broadcasting. Since 2005, the organization's experts have participated in the development of concepts and regulations for the transformation of state media into public media. They contributed to the adoption of laws in 2014 and 2015 that made it possible to create Public Broadcasting. To expose Russian propaganda. «Detector Media» has developed the Kremlin's Information Influence Index, which allows us to assess the level of influence of Russian propaganda on Ukrainian media. We constantly monitor the messages of Kremlin propaganda in Russian and Ukrainian media. In 2018, «Detector Media» experts prepared a concept for monitoring propaganda that will be used by our partners from Belarus. To develop online courses for journalists and the general public. There are already three ready: «Investigative Journalism: The Basics» (about the main

professional and ethical principles and rules of work of investigative journalists, methods and tools that journalists can use in their work, as well as ways to protect the information they collect). To improve relations between the media and politicians. «Elections and Media» is a thematic resource dedicated to the media's compliance with electoral legislation and the quality of election coverage. «Detector Media» monitors the coverage of the election campaign and elections in the format of constant monitoring and analytical special projects, and offers solutions that will reduce the amount of hidden campaigning and PR in the media before the elections. To promote reforms in the media sector. Denationalization of print media, adoption of the long-awaited law «On Audiovisual Services» , adequate language policy on television and radio, transparency of media ownership, motivated distribution of state subsidies for film production, and other changes that the Ukrainian media market is waiting for. To participate in the self-regulation of the media environment. They promote the idea of institutionalizing journalistic self-regulatory bodies at the level of the law «On Audiovisual Services». To study media consumption in society. The NGO «Detector Media», together with the Kyiv International Institute of Sociology and other research organizations, has conducted a number of sociological studies. To research the quality of journalism education. In 2016 and 2018, «Detector Media» conducted two large-scale studies of the quality of education in universities that train journalists and prepared recommendations for reform and correction of shortcomings. «Detector Media» research is of particular importance, and it requires detailed analysis in sociology.

Keywords: mass media, «Detector Media», research, vulnerable categories of the population, Russian-Ukrainian war, conflict, sociology.

Marzena Piotrowska-Trybull (POLAND)

ENTREPRENEURS' PERSPECTIVES ON THE MILITARY IN THE LOCAL LABOR MARKET

Changes in the security environment in Central and Eastern Europe, caused by factors including the war in Ukraine, are contributing to changes in national security and defense policies. As a result, individual countries in the region, including Poland, are increasing their defense capabilities by investing in the arms industry and increasing military personnel. From the perspective of the national economy, these increases have consequences for the state budget, increasing the deficit and public debt. Increased funding covers the costs of maintaining the armed forces, modern equipment and armaments, as well as adequate levels of education and training for soldiers. At the same time, development conditions are changing at the local level, including socio-

demographic ones, resulting in a shrinking of local labour resources. Consequently, the consequences of the growing demand for increased defense capabilities can also be observed at the local level. From the perspective of entrepreneurs, these consequences may manifest themselves in intensified competition for employees in the local labor market and the need to adapt organizational HR and remuneration policies to retain employees. The article presents selected research results reflecting entrepreneurs' perspectives on competition for employees with other organizations, both public and private.

Baiba Rivža, Iveta Leitlante (LATVIA)

VOCATIONAL EDUCATION FOR SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT

The Latvian labor market and specially agricultural sector has long been facing limitations in labor force availability, which hinder the sector's sustainable development. Vocational education institutions provide opportunities to acquire essential skills and qualifications; however, their effectiveness is constrained by several factors: the length of training cycles, insufficient financial resources, and the misalignment of skills with the changing demands of the labor market. As a result, the sector is unable to attract young people to a sufficient extent, while employers continue to struggle with ensuring labor force availability. Similar trends are observed in other European Union member states, indicating structural challenges in the interaction between labor markets and education systems.

Anastasiia Simakhova (UKRAINE)

THE POSTWAR REINTEGRATION OF VETERANS

The postwar veteran reintegration in Ukraine is a critical challenge and opportunity for the country's recovery, resilience, and social cohesion. Since the outbreak of full-scale war in 2022, more than a million Ukrainian servicemen have returned or will return to civilian life, often with physical injuries, psychological trauma, and disrupted life trajectories. Effective reintegration requires a comprehensive approach to veteran reintegration, including access to healthcare, psychosocial support, vocational training, employment, and community engagement. Ukrainian universities play an important role in this process by developing veteran-focused educational programs, conducting research on veterans, and fostering an inclusive academic environment that supports the personal and professional development of veterans. These

institutions also serve as key platforms for civil-military dialogue, reducing stigma and increasing societal understanding of veterans' experiences. Ukraine can benefit from the US experience, especially in terms of the importance of long-term investments in veteran services and cooperation between government and civil society. Existing programs expand veterans' access to higher education and demonstrate how education can be a powerful tool for reintegration. By adapting this experience to its unique context, Ukraine can better support the transition of its veterans to the status of active, capable citizens who make significant contributions to the reconstruction of the country. Ukrainian universities, with targeted political support and international cooperation, have every opportunity to become central actors in these transformational efforts.

Anita Stašulāne, Alīna Romanovska, Irina Presņakova (LATVIA)

PRACTISING, EVALUATING, AND VALUING CULTURAL LITERACY: THE CLIVIE PROJECT'S CONTRIBUTION TO SOCIAL COHESION

Growing tensions between ethnic groups, unequal access to rights, and the rise of populism in many countries have deepened youth dissatisfaction with democratic institutions, resulting in increasing political disengagement. Yet, amidst this challenging context, cultural literacy offers a powerful pathway to foster mutual understanding, intercultural dialogue, and social inclusion. The Cultural Literacies' Value in Europe (CLiViE) project — funded by the European Union's Horizon Europe Research and Innovation programme (Grant Agreement No. 101132285) — investigates how cultural literacy, particularly through arts-based education, can strengthen social cohesion. By combining a Theory of Change (ToC) methodology with a Social Return on Investment (SROI) framework, CLiViE seeks to understand, evaluate, and enhance the value of cultural literacy for young people across diverse learning environments. The project unfolds in four interconnected phases:

1. Practising art-based education innovative pedagogies in formal and non-formal educational settings to promote social justice and inclusion.
2. Evaluating outputs and outcomes to assess the effectiveness of these practices.
3. Valuing their impact through SROI analysis to identify where, when, and how cultural literacies are developed.
4. Sharing the experiences, findings and materials to Community of Practice (CoP)

CLiViE also introduces an innovative methodology of emotional cartography that enables young people to express their experiences and perspectives, thereby

contributing to co-created communities of practice. Through these approaches, the project generates evidence-based insights and practical tools that support policymakers, educators, and cultural practitioners in fostering cultural literacy as a driver of social cohesion across Europe.

Viktorija Špilova, Vladimirs Meņšikovs, Jurijs Baltgailis (LATVIA)

DIGITAL CURRENCY AS A FEATURE OF THE DIGITAL ECONOMY

Nowadays, economic growth is promoted by technological development. One of the most striking exhibitions of the application of technology is the digitalization of the economy. The digital economy has changed many economic activities, such as production and sales processes. As a result of the application of digital technologies, these processes have become more efficient, while the achieved results have contributed to setting new goals in the development of the digital economy. Currently, digital currency has become one of the topical economic and technological topics. Just like the digital economy, digital currency foresees changes in economic processes, such as monetary and financial systems. Among the most current trends in the development of digital currencies is the digital currency of central banks. Given concerns about the impact of digital currencies on the stability of the financial system, a central bank digital currency is a possible solution. In the context of the digital economy, within which the digitalization of processes and payments is taking place, the features of the impact of digital currencies are important for the successful adoption of the process to economic activities. Scientists and industry experts are studying the positive and negative features of digital currencies, contributing to a more comprehensive understanding of the issue.

Key words: digital currency, digital economy, central bank digital currency, economic growth, economic activities, technological change.

Jānis Teivāns-Treinovskis, Sintija Multīņa (LATVIJA)

SABIEDRĪBAS UN VALSTS DROŠĪBAS IZAICINĀJUMI AUSTRUMLATVIJAS REĢIONĀ

Krievijas agresija Ukrainā 2022.gadā radīja virkni ģeopolitisku izaicinājumu, kas tādā vai citādā veidā ietekmē valsts un katra indivīda drošību Latgales reģionā. Tie ir gan dažāda veida hibrīdas dabas apdraudējumi (kā, piemēram, migrantu krīzes izraisīšana uz Latvijas un Baltkrievijas robežas, kiberuzbrukumi un kritiskās infrastruktūras apdraudējumi), gan arī tieša militāra iebrukuma draudi. Attiecība uz militārajiem draudiem, par indikatoriem tam visam jāuzskata Latvijas gaisa un jūras robežu pārkāpšana kā ar pilotējamajiem, tā arī bezpilota ierīcēm. Tas viss izraisa zināmu nestabilitāti sabiedrībā un indivīdu nedrošības sajūtu.

Manuela Tvaronavičienė (LITHUANIA)

IF TRANSITION TOWARDS RENEWABLE ENERGY MEANS RESILIENCE AGAINST ENERGY SHOCKS

Abstract. Global warming and political tensions caused by the invasion of Russia into Ukraine intensified the necessity to transition towards renewable energy sources. Solar and wind energy parks are being intensively built, and companies and households are installing solar panels and batteries. Significant progress has been made in diminishing demand for fossil fuels in the EU. The transition toward renewables is not restricted to installing new electricity-producing capacities. The following stages of this critical path must be named, related issues known and solutions thought through. One crucial unsolved issue is the need to recycle solar panels and wind mills when their life cycle ends. Solar panels currently dominating the EU market are produced in China, since locally manufactured panels are more expensive. The production technologies used are non-standard, and re-use is not foreseen. Dismantling and utilising different panels is costly; no mechanisms have been introduced to stimulate the collection and utilisation of this equipment. Already now, the earlier produced and obsolete panels are being found buried in the earth, which signals the seriousness of the issue. Obsolete panels threaten to cause ecological harm if the problem of their utilisation is not solved. Another challenge concerns raising demand for batteries needed for renewable electricity storage. Production of such batteries requires rare Earth metals, which are found mainly outside Europe. The rising demand for rare Earth metals may cause another type of

dependency. It has to be discussed openly, and technological solutions, allowing storage of renewable energy without relying on rare metals, must be developed. The named issues currently still require solutions, both technological and institutional. Until now, the path towards the entire lifecycle of renewable equipment development and utilisation is not depicted, and it cannot be claimed that the transition towards renewable energy is resilient to energy shocks. To develop such resilience, the utilisation issue of solar panels and other equipment has to be solved, and dependency on rare metals has to be considerably diminished.

SOCIOLOĢIJA, VADĪBZINĀTNE, SOCIĀLĀ PSIHOLOĢIJA / SOCIOLOGY, MANAGEMENT, SOCIAL PSYCHOLOGY

Agrita Baltrūna (LATVIJA)

DARBINIEKU IESAISTE KĀ ORGANIZĀCIJAS DARBĪBU IETEKMĒJOŠS FAKTORS

Pēdējo gadu laikā organizāciju darbībā vērojamas būtiskas izmaiņas. Iespēja strādāt no mājām aktualizējusi nodarbināto darba laika plānošanas prasmes, motivāciju savlaicīgai uzdevumu izpildei, kā arī rosinājusi vēlmi pārdomāt karjeras un personīgos dzīves mērķus. Organizāciju efektīvai darbībai nepieciešami arvien jauni risinājumi. Autora pētījumā izvērtēta darbinieku iesaiste, kā organizācijas darbību ietekmējošs faktors. Pētījuma pirmajā daļā autore atklāja darbinieku iesaistes teorētisko pamatojumu, izvērtēja dažādos avotos pieejamās šī termina definīcijas. Otrajā daļā autore raksturoja pētījumā iesaistīto organizāciju – Jaunsardzi, tās vēsturisko attīstību un pasākumu, kura norises laikā vērtēta darbinieku iesaiste. Trešajā daļā autore raksturoja izmantotās pētījuma metodes, pamatoja to izvēli un atspoguļoja pētījumā iegūtos rezultātus. Aptaujā autore izvērtēja vairāk kā 200 respondentu izteikto viedokli. Raksta noslēgumā apkopoti secinājumi, kas akcentē būtiskas tendences par darbinieku iesaistes lomu organizācijas darbībā.

Atslēgas vārdi: darbinieku iesaiste, emocionālā iesaiste, sadarbība.

Elena Batunova, Albina Davletshina (Germany)

EVERYDAY ASSETS UNDER PRESSURE: HOUSING GOVERNANCE AND RESIDENT WELL-BEING IN DAUGAVPILS AND NARVA

In many former socialist cities, Soviet-era mass housing forms the core of the urban fabric. Often stigmatised as obsolete, uncomfortable, or unwelcoming, this housing continues to provide people with affordable living spaces, well-developed infrastructure, and proximity to essential services. In Daugavpils (Latvia) and Narva (Estonia), two cities that suffered massive destruction during the Second World War, the existing cityscape was built mainly in the post-war

Soviet decades. Nowadays, this housing stock dominates the urban built environment, being not only a historical legacy but a strategic urban asset under growing pressures. Currently, multiple threats and challenges impact both cities: long-term demographic and economic decline, as well as increasing geopolitical uncertainties due to war in the region and tense EU–Russia relations. These factors directly affect the residential built environment’s resilience, shaping the way numerous actors, such as municipalities, housing managers or private owners, respond to ageing infrastructure, energy demands, and social vulnerability. Additionally, supranational requirements, such as EU-driven energy efficiency standards, call for costly modernisation. The burden of adaptation to both challenges and regulations falls heavily on individual homeowners, many of whom are part of an ageing population and lack the financial resources or institutional support to act. This paper discusses the governance approaches to housing management in Daugavpils and Narva, where similar challenges and requirements are met through different institutional settings. While Daugavpils kept a centralised model led by a dominant municipal operator, homeowners’ associations and small private managing companies manage housing in Narva, forming a decentralised management system. Based on the analysis of the documents and the results of the fieldwork, we explore how these different models mediate responsibilities, enable or constrain resident participation, and structure urban resilience under pressure. The comparison highlights that no single governance model can offer a definitive solution to the complex challenges and that housing resilience is built through negotiation between institutions and residents, who remain its core foundation.

Mantas Dilys (LITHUANIA)

APPLYING CONTENT MARKETING TO SHAPE THE ATTRACTIVENESS OF A PLACE

Content marketing solutions allow organizations to strengthen relationships with target audiences, increase their loyalty, engagement in joint activities, and thus build attractiveness. Content marketing strategy solutions are designed to create value and are often larger in scope, requiring in-depth analysis and more time to present the content to capture its essence. Content consumers expect quick solutions to issues relevant to them, which increases the organization’s marketing costs by investing in the quality of the content and content support. However, the analysis shows that high-quality and meaningful content that meets the needs of society is understood as an investment in relationship building. When analysing the specifics of content marketing, it was noted that more attention is paid to creating valuable, relevant, high-quality content, which

encourages target audiences to get involved and become co-creators of the content. To achieve unique solutions for the formation of the attractiveness of a place, its source and potential are concentrated in local communities. In this case, various solutions are included that allow for joint participation in the process, for example, solving challenges in solving an existing problem, creating a discussion format, voting on project selection, or co-creation principles. In this case, the organization developing the content serves as the moderator, maintaining the tone and style of the content. Meanwhile, to develop content composition, a space is created in the channel for consumers to express what decisions are expected in developing products, services, events, or local infrastructure projects. In this way, content marketing allows local communities to engage in shaping the attractiveness of that place, including consumers, businesses, non-governmental organizations, and other interested groups.

Anna Dembovskaya, Irēna Kokina (LATVIJA)

VADĪTĀJA DOMĀŠANA GLOBĀLO PĀRMAIŅU KONTEKSTĀ: DOMĀŠANAS VEIDI UN TO IETEKME UZ VADĪBAS EFEKTIVITĀTI

Pasaules mainīgums ir saistīts ar tās nenoteiktību un sarežģītību, turklāt pastāvīgu izaicinājumu apstākļos tradicionālās pasaules uztveres formas vairs neļauj efektīvi orientēties notiekošajos procesos (Gottfredson, Crane, 2025; Krivkovich et al., 2025). Šajā ziņā domāšana kļūst ne tikai par pasaules izzināšanas līdzekli, bet gan par vissvarīgāko adaptācijas, izvēles un rīcības instrumentu. Tā ļauj veidot jaunas loģiskas konstrukcijas, pārskatīt vecās paradigmas un rast nestandarta risinājumus. Mūsdienu vadītāji saskaras ar nepieciešamību pieņemt lēmumus nenoteiktības un pastāvīgu izaicinājumu apstākļos (Gottfredson, Crane, 2025; Jain, Kondayya, 2023). Tradicionālie vadības modeļi zaudē savu efektivitāti, un priekšplānā izvirzās spēja domāt stratēģiski, sistēmiski un elastīgi, spējot saskatīt attiecības, paredzēt sekas un veidot jaunas nozīmes. Pārmaiņu laikmetā vadītāja domāšana kļūst par virzošo spēku visai organizācijai (Haleem et al., 2024); tā veido pamatu atbildīgiem lēmumiem un inovatīvai rīcībai (Huang et al., 2021). Šajā rakstā tiks aplūkota mūsdienu vadītāja domāšanas būtība kā veiksmīgas adaptācijas pārmaiņām galvenais faktors. Tā ļauj izprast, kādai jābūt vadītāja domāšanai, lai efektīvi pielāgotos mainīgajai pasaulei un vienlaikus sasniegtu vadības efektivitāti. Pētījuma galvenais mērķis ir izpētīt sakarību starp vadītāja domāšanas veidiem un vadības efektivitāti. Turklāt vadītāja domāšanas veidi tiek pētīti amerikāņu vadības speciālista Džona Maksvela (J. C. Maxwell) domāšanas koncepcijas ietvaros, bet vadības efektivitāte tiek mērīta ar četrām sabalansēto rādītāju grupām: finanses, klienti, iekšējie procesi, izaugsme.

Bella Dubovika, Aleksejs Ruža (LATVIJA)

**23–33 GADUS VECU SICĪLIEŠU SOCIĀLEKONOMISKĀ UZTVERE,
SOCIĀLĀ NOTURĪBA UN ATTIEKSME PRET SOCIĀLAJĀM
PĀRMAIŅĀM: REĢIONĀLĀS IDENTITĀTES, TAISNĪGUMA
UZSKATU UN PAAUDŽU IETEKMES LOMAS IZPĒTE**

Šis kvalitatīvais pētījums iedziļinās jauno sicīliešu (vecumā no 23 līdz 33 gadiem) daudzpusīgajā pieredzē, pētot viņu uztveri par sociālekonomisko realitāti, taisnīgumu un nākotnes perspektīvām viņu reģionālās identitātes unikālajā kontekstā un mafijas visaptverošajā ietekmē. Veicot individuālo naratīvu tematisku analīzi, pētījums atklāj sarežģītu optimisma, pesimisma un fatālisma mijiedarbību, kas veido viņu motivāciju un iesaistīšanos. Galvenie atklājumi izceļ, kā taisnīguma un iespēju uztvere, kā arī dziļi iesakņojušās kultūras saites un mainīgā paaudžu attieksme dziļi ietekmē viņu labsajūtu un vēlmi dot ieguldījumu sociālajās pārmaiņās. Šis pētījums sniedz kritisku ieskatu psiholoģiskajā un sociālajā dinamikā, nodrošinot pamatu jauniešu sociālās noturības izpratnei un mērķtiecīgu intervenci izstrādei sociāli sarežģītos reģionos.

**Anastasija Gromova (LATVIJA), Sanita Šuriņa (LATVIJA),
Silva Senkāne (LATVIJA), Jose Luis Ortega (SPĀNIJA),
Dārta Melngalve (LATVIJA), Kristīne Mārtinsone (LATVIJA)**

**MĀKSLU TERAPIJU PĒTĪJUMU REDZAMĪBA DIGITĀLAJĀ VIDĒ:
BIBLIOMETRISKĀ UN ALTMETRISKĀ ANALĪZE**

Mūsdienu zinātniskajā vidē arvien nozīmīgāka kļūst ne tikai akadēmiskā, bet arī pētījumu ietekme sabiedrībā, kas atspoguļo, cik plaši un aktīvi sabiedrībā tiek izmantota un apspriesta zinātniskā informācija. Šī pētījuma mērķis bija analizēt mākslu terapiju pētījumu redzamību un ietekmi, izmantojot bibliometriskos un altmetriskos rādītājus. Pētījumā tika analizēti 1845 Scopus datubāzē indeksēti raksti, kas publicēti 2017.-2022. gadā četrās specializācijās: vizuālās mākslas terapijā, mūzikas terapijā, drāmas terapijā un deju un kustību terapijā. Datu analīzei tika izmantoti Scopus citējamības rādītāji un PlumX altmetrikas (piemēram, Mendeley lasījumi, Facebook, Twitter, ziņu un emuāru pieminējumi). Rezultāti atklāja, ka vislielākā digitālā redzamība un sociālā ietekme vērojama mūzikas terapijas publikācijām, savukārt mākslas terapijas jomā raksti demonstrē plašu akadēmisko sasniedzamību Mendeley platformā. Konstatētas būtiskas atšķirības starp atvērtās un slēgtās pieejas publikācijām, kā

arī vāja korelācija starp akadēmisko un sabiedrisko ietekmi. Pētījums apliecina, ka altmetriskie rādītāji var būt nozīmīgs papildinājums tradicionālajai bibliometriskajai analīzei, īpaši novērtējot pētījumu sasniedzamību sabiedrībā un to lomu starpdisciplinārajā zinātnes komunikācijā. Rezultāti sniedz ieguldījumu izpratnē par mākslu terapiju jomas digitālo redzamību un piedāvā praktisku pienesumu pētniecības atpazīstamības veicināšanai Latvijā un Eiropā. *Atslēgvārdi:* mākslu terapija, altmetrika, bibliometrija, digitālā redzamība, zinātnes komunikācija.

Jianying Hao (CHINA)

**A STUDY ON THE DIMENSIONAL CONSTRUCTION AND
IMPROVEMENT PATHS OF CROSS-CULTURAL NEGOTIATION
COMPETENCE FOR OVERSEAS EMPLOYEES OF CHINESE
ENTERPRISES: A POLICY ANALYSIS PERSPECTIVE**

Against the backdrop of China's Belt and Road Initiative and the deepening of globalization, cross-cultural negotiation competence has become a core competitive advantage for overseas employees of Chinese enterprises and a key factor in the success or failure of their international operations. Taking policy analysis as a starting point, this paper systematically examines the support priorities of relevant Chinese and foreign policies and major projects, deeply analyzes the impact of policy on cross-cultural negotiation competence research, compares differences in policy support across countries, evaluates the effectiveness of existing policies, and identifies existing challenges. Ultimately, it constructs a cross-cultural negotiation competence dimension system and proposes policy optimization recommendations, providing theoretical and practical support for overseas talent development and policy improvement for Chinese enterprises.

Keywords: Chinese-funded enterprises; overseas employees; cross-cultural negotiation skills; policy analysis; improvement paths.

Qiuyu Huang (CHINA)

THE IMPACT OF PSYCHOLOGICAL STRESS VARIATION ON THE COMPETITIVE PERFORMANCE OF COLLEGIATE SWIMMERS

Under the deep integration of competitive sports and higher education, collegiate swimmers bear dual roles as both students and athletes, constantly navigating academic and athletic demands. Compared with professional athletes, their stressors are more diverse and complex. This study focuses on collegiate swimmers, analyzing the sources, types, and performance impacts of psychological stress in relation to the unique characteristics of swimming. Drawing on cognitive appraisal theory, it proposes stress-regulation strategies from the perspectives of athletes, coaches, and institutions. The findings reveal an inverted U-shaped relationship between psychological stress and performance: moderate stress enhances results, while excessive stress leads to errors. Moreover, the athletes' academic knowledge aids rational stress appraisal, yet conflicts between coursework and training amplify stress perception. This research provides a theoretical foundation for developing collegiate swimming teams' psychological training systems and promotes the coordinated development of academic achievement and athletic performance.

Lāsma Jaudzema, Irēna Kokina (LATVIJA)

ATKARĪBAS DARBA VIDĒ: ORGANIZĀCIJAS KULTŪRAS LOMA RISKĀ UN PROFILAKSES PROCESOS

Organizācijas kultūra ir viens no nozīmīgākajiem faktoriem, kas ietekmē darba vidi, darbinieku labbūtību un organizācijas ilgtspēju. Pasaulē arvien vairāk uzņēmumu apzinās, ka veselīga, iekļaujoša un atbalstoša organizācijas kultūra ne tikai uzlabo darba sniegumu, bet arī kalpo kā aizsargfaktors pret psihosociālajiem riskiem un veselības traucējumiem. Pozitīva darba vide veicina darbinieku motivāciju, emocionālo stabilitāti un profesionālo apmierinātību, savukārt destruktīva organizācijas kultūra var radīt pretēju efektu — izraisīt stresu, izdegšanu un veicināt kaitīgus ieradumus (Leiter & Maslach, 2021). Neefektīva darba organizācija un destruktīva organizācijas kultūra rada nelabvēlīgu psihosociālo vidi, kas veicina darbinieku hronisku stresu, emocionālu izsīkumu un adaptīvu mehānismu meklēšanu, tostarp arī dažādu atkarību veidošanos. Vides, kurās dominē pārmērīgas prasības, zems sociālais atbalsts, nekonsekvents vadības stils un toksiskas savstarpējās attiecības, būtiski palielina psihosociālos riskus un rada priekšnoteikumus atkarību uzvedības attīstībai (Frone, 2016; Schaufeli, Taris, & Bakker, 2008). Šādos apstākļos darbinieki bieži cenšas mazināt stresu ar neadaptīvām metodēm, piemēram,

vielu lietošanu, pārmērīgu iesaisti darbā, emocionālu ēšanu, sociālu izolēšanos vai digitālu izvairīšanos (Tang, 2025; Lopez-Fernandez, Honrubia-Serrano, & Freixa-Blanxart, 2020). Šīs stratēģijas sniedz īslaicīgu atvieglojumu, bet ilgtermiņā palielina atkarību risku, negatīvi ietekmē darba sniegumu, psiholoģisko drošību un pasliktina organizācijas mikroklimatu (Kim, Pathak, Zhang, & Evans, 2020). Atkarības ir būtiska sabiedrības veselības problēma, kas ietekmē vairāk nekā 350 miljonus cilvēku pasaulē (World Health Organization [WHO], 2023), no kuriem ievērojama daļa ir darbaspējas vecumā. Eiropā, pēc European Union Drugs Agency (EUDA) un Pasaules Veselības organizācijas (WHO) datiem, regulāri vielas ar atkarību potenciālu lieto vairāk nekā 20 % pieaugušo iedzīvotāju, bet aptuveni 8 % ir diagnosticējami atkarības traucējumi (EUDA & WHO, 2023). Darba vidē visbiežāk sastopamā atkarības forma ir alkohola atkarība, kas skar ap 14 miljoniem cilvēku Eiropas Savienībā un izraisa ap 5 % no visiem nāves gadījumiem Eiropā (WHO, 2022). Eurostat dati rāda, ka 8,4 % ES pieaugušo ikdienā lieto alkoholu, un OECD lēš, ka alkohola izraisīto slimību un traumu dēļ ik gadu tiek zaudēti aptuveni 0,62 % no kopējā darbaspēka apjoma (aptuveni 33 miljoni pilna laika darbinieku 52 valstīs) (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2021). Šie zaudējumi atspoguļojas ne tikai veselības aprūpes izdevumos, bet arī produktivitātes kritumā, paaugstinātā darbinieku mainībā, biežākos kavējumos, nelaimes gadījumos un reputācijas zaudējumos, kas kopumā apdraud organizāciju ilgtspēju. Pētījumi citur Eiropā apliecina, ka šādas uzvedības formas biežāk novēro darba vidē ar pasliktinātu iekšējo klimatu un destruktīvu vadības stilu (Spicer & Miller, 2005; Frontiers in Public Health, 2024), savukārt Latvijā šobrīd nav publicētu pētījumu, kas analizētu darbinieku atkarību izplatību un tās saistību ar organizācijas kultūras iezīmēm. Šī datu plaša ierobežo efektīvu profilakses stratēģiju izstrādi un īstenošanu. Darba organizācijām ir būtiska nozīme darbinieku atkarību profilaksē un veselības veicināšanā. Pētījumi liecina, ka visefektīvākās ir daudzlīmeņu pieejas, kas ietver veselību veicinošas organizācijas kultūras attīstīšanu, skaidru politiku par vielu lietošanu, regulāras veselības pārbaudes, darbinieku psiholoģiskā atbalsta un konsultāciju pieejamību, elastīgu darba organizāciju, kā arī vadītāju apmācību par agrīnu atkarību risku atpazīšanu (Aust et al., 2020; Roman & Blum, 2002). Īpaši nozīmīga ir primārā profilakse — pozitīvas darba vides un darba un privātās dzīves līdzsvara veicināšana, savlaicīga stresa pārvaldība un darbinieku labbūtības programmas (Cooper & Quick, 2017). Šādu pasākumu īstenošana veicina darbinieku veselību, mazina stresa līmeni un vienlaikus uzlabo arī organizācijas produktivitāti un ilgtspēju. Mērķis – analizēt saistību starp organizācijas kultūras iezīmēm un atkarību riska līmeni darbinieku vidū, lai izstrādātu ieteikumus efektīvai profilaksei darba vietā.

Atslēgvārdi: atkarības, organizācijas kultūra, atkarību profilakse, veselības veicināšana darba vietā, psihosociālie riska faktori, darbinieku labbūtība.

Lingxian Jiang (CHINA)

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ENHANCING OPERATIONAL EFFICIENCY DURING DIGITAL TRANSFORMATION

Digital transformation represents a fundamental shift in organizational operations, driven by the integration of advanced technologies such as artificial intelligence (AI). This paper explores the critical role of AI in enhancing operational efficiency during digital transformation, emphasizing its capacity to automate processes, optimize resource allocation, and enable data-driven decision-making. AI technologies, including machine learning, natural language processing, and robotic process automation, significantly reduce operational costs, minimize human error, and improve scalability across sectors such as manufacturing, healthcare, and finance. However, challenges related to data privacy, algorithmic bias, and implementation costs remain salient barriers to widespread adoption. The study concludes that a strategic approach – combining technological investment, workforce training, and ethical frameworks – is essential for leveraging AI to achieve sustainable operational excellence in the digital era.

Iveta Katelo (LATVIJA)

PAKALPOJUMA JĒDZIENS, PUBLISKIE PAKALPOJUMI, SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS LATVIJĀ

Viena no svarīgākajām pasaules ekonomikas attīstības tendencēm mūsdienās ir pieaugošā pakalpojumu nozares loma. Par to liecina pakalpojumu ražošanas līmeņa pieaugums salīdzinājumā ar materiālu ražošanu, ievērojams piedāvāto pakalpojumu klāsta pieaugums un pakalpojumu jomā nodarbināto cilvēku skaita pieaugums. Pakalpojumu jēdziens ir svarīga ekonomiskās analīzes kategorija, tomēr pastāv pertrunas tā interpretācijā un skaidrojumos. Pētījums ir balstīts uz zinātniskās un speciālās literatūras analīzi Latvijā un ārvalstīs par pakalpojuma jēdzienu. Pētījuma mērķis bija izpētīt pakalpojuma un publiskā pakalpojuma jēdzienus un raksturot situāciju šajā jomā Latvijā. Pētījumā izmantota monogrāfiskā pētījumu metode, zinātniskās literatūras un normatīvo dokumentu analīzes metode. Pētījuma rezultāti parāda situāciju ar pakalpojumu, publisko pakalpojumu jēdziena interpretāciju un raksturo situāciju Latvijā.

Atslēgas vārdi: pakalpojumi, publiskie pakalpojumi.

Koketso P.T. Khule (SOUTH AFRICA)

**PERFORMING THE IDEAL SCHOOL?
UNDERSTANDING THE PHASING OUT OF SUBJECTS IN SOUTH
AFRICAN HIGH SCHOOLS**

This paper addresses the issue of performativity and its role in the phasing out of some school subjects in South African high schools. Low throughput school subjects, which are often called “killer subjects” tend to have low enrolment numbers or are gradually phased out (Dlamini, 2020). While mathematics and commerce subjects such as accounting have the most literature related to this phenomenon (Thaba-Nkadimele & Mmakola, 2020; Ndou, 2023), performativity has infiltrated a vast area of the curriculum – leaving no school subject safe from its terrors. The issue of performativity bears further significance since the designated list of subjects for the National Senior Certificate (NSC) was revoked in 2018, granting all (some higher education institutions exclude Life Orientation from their Admission Points Score (APS)) high school subjects equal status for higher education entry. The paper draws on the theoretical works of Ball (2003) and Foucault (1977; 1979) on disciplinary power, normalization and governmentality to highlight how performance is privileged over authenticity and meaningful learning in the South African high school context. The author adopts an integrative literature review (ILR) methodology, given the limited empirical research on the phasing out of school subjects in South Africa. Consequently, the author synthesizes theoretical perspectives in performativity, policy documents, existing studies on curriculum change as well as credible media sources to develop a conceptual understanding of performativity in South African high schools. The author also draws from their own master’s thesis titled *Performativity and the phasing out of geography in selected North West province high schools*. The paper concludes that performativity is latent yet deeply entrenched in some South African high schools. Furthermore, policy amendment in the form of revoking the designated school subjects list created opportunities for schools to reposition themselves as high performers through the phasing out of some school subjects and the phasing in of others.

Shuyun Wang (CHINA), Vera Komarova (LATVIA)

**FORMULATION LOGIC AND RESOURCE ALLOCATION
PATHWAYS FOR CORPORATE DIVERSIFICATION STRATEGIES
OF SMES UNDER CHINA-EU TRADE AND INVESTMENT
INTEGRATION: A MULTI-CASE COMPARATIVE STUDY**

This study explores the formulation logic and resource allocation pathways underlying corporate diversification strategies of small and medium-sized enterprises (SMEs) in the context of deepening China–EU trade and investment integration. The research addresses the growing need to understand how SMEs strategically reconfigure resources and capabilities to sustain competitiveness within increasingly interdependent markets. The concept of diversification is examined not merely as a growth mechanism but as a dynamic process shaped by institutional frameworks, cross-border value chains, and relational networks between Chinese and European actors. Drawing on a multi-case comparative design, the study analyzes Latvian–Chinese SMEs such as Baltic-China Trade, Guangzhou–Riga Logistics Co., and SinoLat Tech Solutions, operating in manufacturing, logistics, and digital technology sectors across bilateral markets. It employs a mixed qualitative approach integrating semi-structured interviews, document analysis, and comparative process tracing. The findings reveal that diversification logic among SMEs evolves through three interrelated mechanisms: institutional adaptation, capability recombination, and strategic learning. Institutional adaptation reflects how firms align governance and compliance structures with evolving trade and investment regimes. Capability recombination emphasizes the flexible deployment of human, technological, and financial resources across multiple domains, while strategic learning denotes the iterative refinement of diversification portfolios through transnational collaboration. Diversification coherence of SMEs is measured through the alignment degree between resource allocation efficiency, strategic objectives, and market performance indicators, serving as an empirical proxy for the internal consistency and strategic rationality of diversification behavior. The study demonstrates that firms achieving higher diversification coherence also exhibit stronger resource orchestration and path-dependent integration between domestic and foreign subsidiaries. The originality of this research lies in its analytical synthesis of diversification theory and resource orchestration within a China–EU institutional framework, offering a novel conceptual model that links strategic logic formation with dynamic resource allocation.

Oksana Kovzele, Ilze Kačāne, Anita Stašulāne (LATVIA)

**OVERVIEW OF SCHOLARLY PERSPECTIVES ON LATVIAN
NATIONAL POLICIES FOR ARTS EDUCATION AND PROMOTION
OF CULTURAL AWARENESS AND EXPRESSION (CAE)
COMPETENCE**

The presentation provides an overview of academic perspectives on Latvian national policies for arts education and the promotion of cultural awareness and expression (CAE). It draws on research papers, monographs, book chapters, and scholarly commentary by Latvian researchers and their co-authors, as well as contributions from educators. The literature review was conducted between April 1 and April 30, 2025, using platforms for searching and sharing academic research – Google Scholar, ResearchGate, Academia.edu, EBSCOhost, Scopus, and others. The findings highlight National policies consistently recognize culture as a central element in Latvian policy documents. Culture is portrayed as both a pillar of Latvia's national identity and sustainable development and the means and a cornerstone of competence-based education. According to the authors of the reviewed literature, promoting cultural awareness is essential as CAE encompasses knowledge of and engagement with one's own culture, as well as familiarity with other cultures, enabling individuals to navigate diverse experiences. CAE, being one of eight key life-long competences, which involves knowledge of local, national, regional, European and global cultures and expressions and engagement, is crucial for fostering creativity and critical thinking, as well as recognizing and valuing diversity. Although national policy documents reveal advantages of arts education, the authors underscore significant gaps in translating these principles into practice: 1) The documents' emphasis on conceptual over practical aspects; 2) Ambiguities in terminology; 3) A limited interpretation of CAE; 4) Insufficient qualified human resources. To address these issues, the scholars offer several recommendations for policymakers, including: 1) Building partnerships among educational institutions, educators, artists, research bodies, creative associations, and public organizations to transform educational practice; 2) Adopting a systemic approach to overcome the fragmented nature of arts education programs; 3) Integrating diverse art forms into the learning process; 4) Developing specialized teacher training initiatives.

This research is a part of the project “Promoting Understanding and Lifelong learning Successful Education through the ARTs and culture” (PULSE-ART) funded by the Horizon Europe Programme of the European Union under the Grant Agreement N° 101178988.

Oksana Kovzele (LATVIJA)

“GADĪJUMA PĒTĪJUMA “MĀCIES NO SENČIEM – ESI ATVĒRTS UN DROŠS NĀKOTNĒ!” ĪSTENOŠANAS PIEREDZE FORMĀLĀS IZGLĪTĪBAS VIDĒ”

Gadījuma pētījums “Mācies no senčiem – esi atvērts un drošs nākotnē!” ir daļa no programmas *Apvārsnis Eiropa* projekta *Kultūrpratības vērtība Eiropā/ Cultural Literacies’ Value in Europe* (granta līgums Nr. 101132285), kas tiek īstenots laikposmā no 2024. gada 1. marta līdz 2027. gada 28. februārim ar mērķi uzlabot sabiedrības izpratni par kultūrizglītības vērtību un veicināt sociālo kohēziju. Gadījuma pētījuma nepieciešamību noteica pašreizējā ekonomiskā un politiskā situācija Latvijā (Krievijas militārās agresijas pret Ukrainu izraisītā globālā ekonomiskā krīze, kara bēgļu pieplūdums, kā arī liels imigrantu un reemigrantu skaits) un mūsdienu izglītības sistēmas izaicinājumi (kompetenču izglītības modelis un “Vienotas skolas” ieviešana 2023./2024. mācību gadā). Atsaucoties uz speciālistu aicinājumu skolās izmantot holistisko metodi, kas ietver izglītojamo prāta, ķermeņa, sirds un gara attīstību (Elksne, Rubene 2018), un veicināt sociālās prasmes, iesaistot izglītojamos dažādās ārpusklases aktivitātēs (Birzniece 2023), radās ideja organizēt radošo amatniecības darbnīcu ciklu (kopā – 5 aktivitātes) vienā no Daugavpils pilsētas vidusskolām – klasē ar multietnisko un multinacionālu sastāvu (vecumgrupa: 10-13 gadi). Darbnīcu ciklu ir atzinīgi novērtējuši paši izglītojamie un ieinteresētās puses (*stakeholders*). Tradicionālā latviešu amatniecība (*crafts*) tika atzīta par universālu valodu izglītojamo socializācijai un kultūrizglītībai, savukārt radošo amatniecības darbnīcu formāts (kulinārā, tradicionālo skaņu rīku, ziepju, aproču un sejas masku izgatavošanas nodarbības) tika novērtēts kā iedarbīgs mācību vielas (latviešu kultūras vērtību un tradīciju) pasniegšanas veids bērniem no nelatviskas vides. Kā liecina skolēnu anketēšanas dati, kolektīvā radošā darbība manāmi uzlaboja viņu komunikācijas un sadarbības prasmes, motivēja tos izpausties radoši arī no stundām brīvajā laikā. Savukārt pedagogi un politikas veidotāji atzīmēja, ka šādas darbnīcas skolās būtu jārīko vismaz reizi mēnesī, lai ar laiku sabiedrībā kļūtu vairāk cilvēku, kuri prot izgatavot lietas ar savām rokām. Amatniecības darbnīcu laikā izglītojamie aktīvi iesaistās koprades procesā un jūtas piederīgi latviešu tradicionālajai kultūrai un tās vērtībām.

Funded by
the European Union

CLiViE
Cultural Literacies' Value in Europe

Dorota Kurek (POLAND)

PERSON-JOB FIT AS A PREDICTOR OF MILITARY SERVICE CHOICE

The article presents the results of empirical research concerning one of the key dimensions of person-environment fit, namely person-job fit. The study aimed to verify the statistically significant relationship between demand-abilities fit and need-supplies fit and the likelihood of reselecting the military as an employer, indicating that the alignment between a soldier and their job serves as a predictor of choosing military service. The empirical research was conducted at the end of 2023 using a diagnostic survey method on a sample of 250 Polish soldiers. The study analyzed ten variables assigned to the two types of fit: demand-abilities and need-supplies. The results confirmed six statistically significant relationships out of the ten examined, demonstrating that need-supplies fit plays a more critical role than demand-abilities fit in the context of reselecting the same employer – in this case, the military. The findings suggest that ensuring alignment in terms of need-supplies i.e., satisfying soldiers' needs through the quality of the work environment – is a key factor in the attractiveness of the military as an employer. This alignment constitutes a predictor of the decision to pursue military service.

Lika Levskaya, Anita Pipere (LATVIA)

HEALTHY AGING INTERVENTIONS FOR THE ELDERLY POPULATION: A NARRATIVE REVIEW

This narrative review undertakes a critical, theory-informed synthesis of psychological interventions designed to promote healthy aging in adults aged 65 years and older, with a specific emphasis on their integration of physical, social, environmental, and technological dimensions. Anchored in a multidisciplinary conceptual framework encompassing cognitive-behavioral theory, the World Health Organization (WHO) Healthy Ageing model, Self-Determination Theory, and Lifespan Developmental Theory (Selective Optimization with Compensation), this review systematically interrogates the literature published between 2000 and 2025. It examines the theoretical foundations and core constructs underlying intervention design, delineates causal pathways and target populations, and evaluates intervention strategies, expected outcomes, and feedback mechanisms. Furthermore, the review critically assesses the cultural, gender, and socioeconomic adaptability of these interventions, recognizing the heterogeneity and contextual complexity of aging populations worldwide.

Through rigorous thematic synthesis, this work seeks to identify conceptual and methodological gaps, illuminate opportunities for cross-sectoral integration, and articulate an evidence-informed roadmap to guide the development of comprehensive, culturally responsive, and scalable strategies. Ultimately, the review aims to advance scholarly and clinical understanding of how psychological interventions can meaningfully enhance functional ability, autonomy, and well-being in older adults, informing both practice and policy in the context of global demographic change.

Meijun Liu, Edmunds Čižo (LATVIA)

COLLECTIVE UNDERSTANDING OF ORGANIZATIONAL GOALS DURING CRISES: A MANAGERIAL ASPECT

Crises challenge not only the operational stability of organizations but also their collective sense of purpose and direction. This paper explores the managerial dimension of collective understanding of organizational goals during crises, conceptualizing it as a dynamic process of sensemaking and meaning negotiation. When uncertainty, time pressure, and ambiguity intensify, traditional control mechanisms and hierarchical communication often fail to maintain goal coherence. Managers, therefore, play a crucial interpretive and integrative role: they construct shared meaning through framing, dialogue, and symbolic actions that align diverse perspectives toward common objectives. Drawing on Karl Weick's sensemaking theory, social constructivism, and crisis management literature, we conceptualize collective understanding as a temporary and evolving alignment of interpretations rather than a fixed consensus. The study identifies three managerial mechanisms that facilitate this alignment: communicative transparency (the open exchange of information and uncertainty), cognitive framing (the simplification and reframing of complex situations), and emotional containment (the stabilization of collective affect through empathy and narrative coherence). These mechanisms jointly enable teams to reconstruct purpose and coordinate action under pressure. The proposed conceptual framework emphasizes the reciprocal relationship between managerial communication and collective cognition, suggesting that effective crisis leadership depends less on authority and more on interpretive competence. Methodologically, the paper outlines a research design integrating qualitative interviews, discourse analysis, and case studies to capture the temporal dynamics of shared goal formation during crises. By highlighting the managerial aspect of collective understanding, this study contributes to the broader literature on crisis leadership, organizational communication, and adaptive management. It argues that the ability to sustain a shared sense of organizational

purpose under extreme conditions is a core managerial capability essential for resilience and post-crisis recovery.

Marija Maijere, Anita Pipere (LATVIA)

**FROM GUEST TO PROFESSIONAL:
A CROSS-CULTURAL COMMUNICATION EXPERIENCE OF A
DRAMA THERAPIST IN TRAINING**

This study explores how cross-cultural communication contributes to professional identity development in the context of drama therapy training. Using an autophenomenographic approach, the research focuses on the lived experience of a drama therapist in training interacting with Temiar children and forest-dwelling community in the Malaysian jungle. The study seeks to understand how interactions within a culturally unfamiliar environment influence self-perception, relational awareness, and professional growth. Entering a different culture as an outsider and a guest, the researcher encountered challenges such as language barriers, differing cultural values, and unfamiliar social norms. Within this context, nonverbal and embodied forms of communication became central to building trust and connection. Curiosity, openness, and humility were essential attitudes that enabled authentic encounters and mutual understanding beyond words. Through Interpretative Phenomenological analysis, the experience revealed how cross-cultural engagement stimulates self-awareness and redefines the boundaries between self and other. The process of “being-with” children from another culture encouraged the development of empathy, tolerance, and cultural sensitivity — qualities crucial to therapeutic presence. These reflections address how empathy and tolerance evolve in multicultural contexts and how the development of cultural competence emerges through direct, embodied communication and shared play experiences. The findings suggest that cross-cultural communication can serve as a catalyst for personal and professional transformation. The research highlights that professional identity of future drama therapist grows not only through theoretical knowledge but also through embodied and relational experiences that take place in intercultural communication. For social psychology, this study illustrates how intercultural contact fosters perspective-taking, empathy, and identity reconstruction. It emphasizes the importance of curiosity, reflective openness, and culturally responsive communication as mechanisms of growth in both intercultural and helping professions.

Vladimir Menshikov, Oksana Ruza (LATVIA)

ELECTRONIC NEOFEUDALISM: PRO AND CONTRA

This article addresses the growing tension between the development of digital technologies and the preservation of the social welfare state. The study explores key societal challenges associated with the transition from industrial to digital economies, focusing on issues of freedom, equality, labor, data ownership, and rights. It introduces the concept of "electronic neofeudalism" as a new form of social stratification driven by platform capitalism and algorithmic control. Through a sociological and interdisciplinary lens, the study analyzes how digital platforms create new dependencies, concentrate power, and erode traditional democratic mechanisms. Drawing on the work of scholars such as Zuboff, Dean, Susskind, Castells, and Schwarz, the article provides a comparative theoretical analysis and examines the spread of the concept in the academic field using bibliometric data from SCOPUS. Finally, it discusses the role of strong democratic states in mitigating digital dependency and outlines future research directions for conceptual refinement and empirical validation of the neofeudalism framework.

Keywords: electronic neofeudalism, platform capitalism, digital inequality, surveillance capitalism, algorithmic control, social stratification, digital dependency.

Natalija Mihailova (LATVIJA)

LĪDERĪBAS ASPEKTI ILGTSPĒJĪGAS UN IEKĻAUJOŠAS SABIEDRĪBAS PĀRVALDĒ

Mūsdienu sabiedrība saskaras ar arvien sarežģītākiem izaicinājumiem, sākot no klimata pārmaiņām un sociālās nevienlīdzības līdz digitālajām transformācijām un demogrāfiskām pārmaiņām. Šajos apstākļos būtiska loma ir līderībai, kas spēj nodrošināt līdzsvarotu, iekļaujošu un ilgtspējīgu attīstību. Līderība vairs nav tikai autoritātes un varas jautājums — tā kļūst par sabiedrības saliedēšanas, vērtību veidošanas un kopīgu mērķu virzītājspēku. Ilgtspējīga pārvalde pieprasa ilgtermiņa domāšanu, līdzsvarojot ekonomiskos, sociālos un vides aspektus, savukārt iekļaujoša pārvalde uzsver vienlīdzīgas iespējas visiem sabiedrības locekļiem neatkarīgi no dzimuma, etniskās piederības, vecuma, spēju līmeņa vai sociālā statusa. Šo principu īstenošanai nepieciešami līderi ar plašu redzējumu, augstu ētikas izjūtu un spēju iedvesmot pārmaiņām. Šajā darbā tiks analizēti galvenie līderības aspekti, kas veicina ilgtspējīgas un iekļaujošas sabiedrības

pārvaldi, kā arī aplūkoti konkrēti piemēri un pieejas, kas palīdz šos mērķus sasniegt praksē.

1. Līderība ir būtisks faktors ilgtspējīgas un iekļaujošas pārvaldes veidošanā, jo tā ietekmē lēmumu pieņemšanu, vērtību ieviešanu un sabiedrības līdzdalību.
2. Efektīvi līderi veicina sadarbību starp sektoriem, sekmējot kopienu iesaisti, daudzveidības respektēšanu un ilgtermiņa attīstības mērķu sasniegšanu.
3. Iekļaujoša līderība balstās uz empātiju, līdzdalību un taisnīgumu, nodrošinot līdzvērtīgas iespējas visām sabiedrības grupām.
4. Ilgtspējīga līderība ietver stratēģisku domāšanu, riska vadību un spēju integrēt vides, ekonomiskos un sociālos aspektus lēmumu pieņemšanā.
5. Digitālās tehnoloģijas un inovācijas var kalpot kā atbalsts līderiem, veicinot pārskatāmu, atbildīgu un iekļaujošu pārvaldību.

Līderība ir viens no centrālajiem jēdzieniem organizāciju, pārvaldības un sabiedrības attīstības kontekstā. Tā tiek definēta kā process, kurā indivīds ietekmē citus, lai sasniegtu kopīgus mērķus (Northouse 2018). Mūsdienās līderība tiek skatīta ne tikai kā varas pozīcija, bet kā prasme vadīt, iedvesmot un ietekmēt cilvēkus dažādos līmeņos — no vietējām kopienām līdz starptautiskām institūcijām.

Pastāv dažādi līderības modeļi:

1. Autoritatīvā līderība balstās uz hierarhiju un pakļautību. Tā ir efektīva krīzes situācijās, taču mazāk piemērota iekļaujošas pārvaldes nodrošināšanai.
2. Demokrātiskā līderība uzsver sadarbību un līdzdalību, veicinot kolektīvu lēmumu pieņemšanu.
3. Transformējošā līderība vērsta uz pārmaiņu iedvesmošanu, ilgtermiņa mērķu definēšanu un sekotāju attīstīšanu.
4. Iekļaujošā līderība koncentrējas uz dažādības atzīšanu, vienlīdzīgu attieksmi un taisnīguma principu ievērošanu lēmumu pieņemšanā.

Mūsdienu sabiedrības problēmu kontekstā transformējošā un iekļaujošā līderība tiek uzskatīta par vispiemērotākajām ilgtspējīgas attīstības virzīšanai.

Ilgtspējīgas sabiedrības jēdziens. Ilgtspējīga attīstība tiek definēta kā attīstība, kas apmierina pašreizējo paaudžu vajadzības, neapdraudot nākamo paaudžu iespējas apmierināt savas (ANO 1987). Šis jēdziens ietver trīs savstarpēji saistītas dimensijas:

- Vides ilgtspēja – dabas resursu saglabāšana, klimata pārmaiņu mazināšana.
- Ekonomiskā ilgtspēja – stabila, ilgtspējīga ekonomikas izaugsme un nodarbinātība.
- Sociālā ilgtspēja – vienlīdzīgas iespējas, taisnīgums, cilvēktiesību ievērošana.

Līderiem šajā kontekstā jāspēj balansēt starp dažādām interesēm un pieņemt lēmumus, kas veicina ilgtermiņa sabiedrības labumu, nevis īstermiņa politisko izdevīgumu.

Iekļaujošas sabiedrības pārvalde. Iekļaujoša pārvalde nozīmē sistēmu un procesu izveidi, kuros ikvienam sabiedrības loceklim ir iespēja piedalīties lēmumu pieņemšanā un būt pilntiesīgam sabiedrības loceklim. Tā balstās uz šādiem principiem:

1. Vienlīdzība un nediskriminācija;
2. Sabiedrības līdzdalība un pārstāvniecība;
3. Piekļuve informācijai un caurspīdība pārvaldē;
4. Sociālā taisnīguma ievērošana.

Līderiem šajā sistēmā jāveicina dialogu starp dažādām sabiedrības grupām un jānodrošina, ka neviena balss netiek ignorēta. Īpaši svarīgi tas ir minoritāšu, cilvēku ar invaliditāti, jauniešu un vecāka gadagājuma cilvēku iekļaušanas kontekstā.

Yanhua Pan (CHINA)

NEW OPPORTUNITIES AND IMPLEMENTATION PATHS FOR CHINESE ENTERPRISES' GREEN ECONOMIC COOPERATION UNDER THE THE EU'S CLEAN INDUSTRY DEAL

Abstract As a core initiative of the 2024-2029 political cycle, the EU's "Clean Industry Deal" relies on a 100 billion euro investment and the "Affordable Energy Action Plan" to promote the transformation of energy-intensive industries and breakthroughs in clean technologies. Based on the policy framework of the agreement and the practice of China-EU cooperation, this research, in combination with typical data such as trade flows and technology patent authorizations in the energy and manufacturing sectors, deeply analyzes the new opportunities for Chinese enterprises in terms of industrial chain integration, technological cooperation, and market access brought by the deal, and proposes implementation paths such as policy adaptation, capacity coordination, and standard alignment, providing theoretical and practical guidance for Chinese enterprises to participate in the European green transformation. The research reveals that the deal has created unprecedented cooperation space for Chinese enterprises by reducing compliance costs, simplifying approval processes, and expanding financial support. While these advantages are prominent, it also brings challenges such as carbon footprint traceability and localization requirements. Chinese enterprises should seize the opportunity, actively participate in the construction of the European green economy, and achieve mutual benefit and win-win results.

Māris Pavlovs (LATVIJA)

INTEREŠU IZGLĪTĪBAS LOMA SOCIĀLĀ KAPITĀLA UN VĒRTĪBU SISTĒMAS ATTĪSTĪBĀ REĢIONĀLAJĀ KONTEKSTĀ

Pētījuma mērķis ir analizēt interešu izglītības ietekmi uz pusaudžu sociālā kapitāla un vērtību sistēmas attīstību reģionālajā kontekstā, aplūkojot, kā šī izglītības forma veicina personības sociālo kompetenci, līdzdalības un atbildības izjūtas stiprināšanu. Interešu izglītība Latvijā darbojas kā būtiska neformālās izglītības daļa, kas papildina formālo mācību procesu un nodrošina bērniem un jauniešiem iespēju attīstīt prasmes, kas veicina pilsonisko līdzdalību un sabiedrības saliedētību. Pētījuma empīriskā bāze ietver trīs aptaujas – skolotāju, iestāžu un pusaudžu –, kas ļauj izvērtēt vērtību veidošanās procesu dažādos līmeņos. Rezultāti parāda, ka interešu izglītības iestādes kalpo kā nozīmīgs sociālās integrācijas un sadarbības tīkls, kur skolotāju profesionālā kompetence, atbalstoša vide un daudzveidīgas aktivitātes veicina audzēkņu sociālo briedumu un vērtību iekšējo apguvi. Vērtības veido pamatu pozitīvai sociālajai mijiedarbībai un stiprina kopienas identitāti. Analīze liecina, ka interešu izglītība sekmē sociālā kapitāla uzkrāšanos reģionos, kur tā kalpo kā nozīmīga neformālās līdzdalības forma pusaudžiem. Tās aktivitātes veicina uzticēšanos, savstarpēju atbalstu un piederības sajūtu vietējai sabiedrībai.

Jānis Pitrāns (LATVIJA)

PAŠVALDĪBU LĪDZDALĪBA VESELĪBAS APRŪPES PĀRVALDĪBĀ: CENTRALIZĀCIJAS IETEKME UZ EFEKTIVITĀTI

Eiropas veselības aģentūru sistēmas demonstrē, ka centralizēta, uz reģioniem balstīta veselības aprūpes pārvaldība var nodrošināt augstāku efektivitāti un labāku resursu izmantošanu, nezaudējot vietējo pašvaldību iesaisti. Sistēmas apvieno slimnīcu, ambulatoro un sociāli medicīnisko pakalpojumu plānošanu, nodrošina vienotu kvalitātes uzraudzību un koordinētu investīciju politiku. Šī modeļa pamatā ir valsts pārstāvēniecība reģionā ar plašu pilnvarojumu.

Latvijas apstākļos šāda pieeja varētu mazināt pārvaldības fragmentāciju starp valsti un pašvaldībām, nodrošinot caurskatāmāku finanšu un cilvēkresursu plānošanu. Eiropas pieredze apliecina, ka šāds mehānisms palielina sistēmas efektivitāti, sabiedrības uzticēšanos un noturību krīžu situācijās, vienlaikus saglabājot pašvaldību līdzdalību un vietējās veselības politikas īstenošanas spēju.

Yunning Shao, Irēna Kokina (LATVIA)

**HOW ARE DIGITAL TECHNOLOGIES CHANGING POWER
HIERARCHIES IN ORGANIZATIONS?
THE CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR EMPIRICAL RESEARCH**

Digital technologies are transforming the internal dynamics of organizations by reshaping authority, control, and coordination mechanisms. We develop a conceptual framework for analyzing how digitalization alters power hierarchies, both formally and informally. Traditional hierarchical models of control are being reconfigured as decision-making becomes increasingly distributed across algorithmic systems, data infrastructures, and platform-based interactions. Drawing on socio-technical systems theory and institutional perspectives, the study conceptualizes digital power as a relational and hybrid construct emerging from the interplay of human agency, technological mediation, and organizational norms. The framework distinguishes three interrelated dimensions of change: structural redistribution of authority, procedural redefinition of decision-making, and symbolic transformation of legitimacy. Structurally, digital platforms and analytics tools decentralize expertise, shifting influence from managers to data specialists and systems designers. Procedurally, algorithmic decision-support systems reshape accountability by embedding rules and priorities into technological artifacts. Symbolically, the legitimacy of power increasingly depends on the perceived objectivity, transparency, and efficiency of digital systems rather than on positional authority. We propose a multi-level analytical model linking these transformations to measurable outcomes in organizational governance, trust, and employee autonomy. Methodologically, it outlines an empirical research design combining cultural observation, digital trace analysis, and network mapping to capture the evolving configurations of digital power. The proposed framework aims to guide future empirical studies by offering conceptual clarity and methodological direction for investigating how digitalization redefines the foundations of organizational authority. By bridging management theory, digital sociology, and organizational studies, the paper contributes to understanding power as an evolving, technologically mediated phenomenon that challenges conventional hierarchies and calls for new approaches to leadership, accountability, and ethical governance in the digital era.

Wei Su (CHINA)

**ENTERPRISE MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF DIGITAL
NOMADISM: A NEW MODEL DRISA**

Digital technologies are reshaping not only how businesses operate but also the nature of work itself. This shift is exemplified by the rise of digital nomads—workers who use technology to perform their jobs from anywhere. Their emergence signals a transition from traditional office-based operations to decentralized, digital-first environments. However, these new work modes pose significant management challenges. Classical management models, built on control and coordination within physical boundaries, are proving less effective in an increasingly remote and flexible context. This study responds to this paradigm shift by developing a replicable management model tailored to the digital nomad phenomenon. Through in-depth interviews, surveys, and case studies, it examines the working characteristics and managerial needs of digital nomads and proposes the Digital Management Model (DMM): DRISA, which includes five dimensions: Digital Integration, Remote Collaboration, Individual Autonomy, Spatial Freedom, and Agile Management. The model addresses both the mobility and autonomy of digital nomads and recognizes their dual role as managers and managed individuals. Furthermore, this research explores integrating artificial intelligence into the DRISA framework to enhance remote collaboration, performance evaluation, and cultural development. Empirical studies across multiple organizations confirm the model's feasibility and impact. Findings indicate that the AI-enhanced DRISA model improves management efficiency and offers practical tools for digital nomad entrepreneurs. This study bridges a critical gap in digital nomad management theory and provides organizations with a flexible, technology-driven framework. It underscores that effective management in the digital era must prioritize flexibility, autonomy, and technological empowerment, offering valuable insights for the evolution of modern management theory.

Yongqi Tang (CHINA)

**BUSINESS INTELLIGENCE AND MACHINE LEARNING FOR
OPERATIONAL RISK IN REGIONAL SME CLUSTERS:
A MANAGEMENT-ORIENTED FRAMEWORK**

This paper reframes Business Intelligence (BI) and Machine Learning (ML) as management mechanisms for strengthening operational risk management (ORM) in regional SME clusters. We synthesize recent evidence and identify adoption gaps in resource-constrained firms, then propose a concise framework that links a lean firm-level ORM loop (few key risk indicators, BI dashboards, explainable ML for short-horizon alerts) with a regional risk-intelligence hub that aggregates non-sensitive indicators and returns contextual early warnings. The approach clarifies where BI adds descriptive/diagnostic value and where ML adds predictive/triage value; it specifies governance requirements for SMEs (data readiness, role and cadence design, explainability, escalation routines); and it outlines a staged, implementable pathway that protects confidentiality. Grounded in ISO 31000 and COSO ERM and informed by recent studies (Amini et al., 2021; Alghamdi & Al-Baity, 2022; Aljohani, 2023; Cornwell et al., 2023; Valencia-Arias et al., 2025), the paper argues that SMEs can achieve credible gains by standardizing a small indicator set and using transparent models embedded in regular meetings. The main conclusion is that regionally coordinated, explainable BI+ML improves risk visibility and response times while remaining feasible for SMEs. We close with a practical implementation path and a brief agenda for comparative regional case studies.

Keywords: Operational risk management; Business Intelligence; Machine Learning; SMEs; regional development; supply chain resilience; explainable AI.

Jolanta Ūzuliņa (LATVIJA)

**CILVĒKPOTENCIĀLS KĀ LATGALES PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS
RESURSS DEPOPULĀCIJAS APSTĀKĻOS**

Pēdējos gados īpaši aktualizējies Latgales reģiona attīstības un izaugsmes jautājums, jo ģeogrāfiski tā ir Eiropas Savienības austrumu robeža, kas jāstriprina dažādos veidos un līmeņos. Ņemot vērā demogrāfiskās pārmaiņas Latvijā, īpaši reģionos, piemēram, Latgalē jau ilgtermiņā novērojams zemāks attīstības līmenis, kas ir plaši apspriesta un analizēta tēma Latvijas reģionālās attīstības kontekstā. Ekonomiskajā, sociālajā, demogrāfiskajā un infrastruktūras attīstībā Latgales reģions nav spējis būt konkurētspējīgs kopš neatkarības

atgūšanas. Arī pēdējie īstenotie, piemēram, rīcības plāns Latgales reģiona ekonomiskajai izaugsmei 2018.-2021. gadam, un nupat apstiprinātie: plāns Austrumu pierobežas attīstībai un pretmobilitātes infrastruktūras izveides likums spītīgi koncentrējas uz infrastruktūru, nevis cilvēkresursiem un cilvēkpotenciāla attīstību. Cilvēkresursi – zināšanas, prasmes, iniciatīva, kultūras identitāte un cilvēkpotenciāls – darbspēju un īpašību kopums, zināšanas, pieredze, motivācija, uzticība, godīgums, patriotisms, var kalpot kā galvenais attīstības instruments, neskatoties uz depopulācijas apstākļiem.

Sintija Vindele, Zane Gulbe (LATVIJA)

DIGITĀLĀS KOMPETENCES, TEHNOSTRESA UN UZTICĒŠANĀS MĀKSLĪGAJAM INTELEKTAM RAKSTUROJUMS DRĀMAS TERAPEITU PROFESIONĀLAJĀ DARBĪBĀ

Digitālās transformācijas un Covid-19 pandēmijas ietekmē veselības aprūpes jomā būtiski pieauga digitālo rīku izmantošana, tostarp tiešaistes platformu un digitālo intervences metožu, un tehniku pielietojums. Pētījumi norāda uz pacientu simptomu mazināšanos (samazināta trauksme un stress), kad veselības aprūpes profesionāli pāriet uz tiešaistes terapijas formātu (Yang, Ye, Long, et. al., 2023). Vienlaikus, paši profesionāli, tajā skaitā arī drāmas terapeiti, saskaras ar tehnostresu, kas saistīts ar digitālo kompetenču trūkumu un pieaugošo darba intensitāti (Schauffel, Kaufmann, Rynek, et. al., 2022). Turklāt, mākslīgais intelekts (MI, arī AI) tiek uzskatīts par nozīmīgu inovāciju mākslas terapijas efektivitātes un personalizācijas uzlabošanā. Tomēr uzticēšanās MI joprojām ir ierobežota, īpaši jomās, kur uzsvars likts uz empātiju un cilvēka klātbūtni (Fazakarley, Breen, Thompson, et. al., 2024). Pētījuma mērķis ir starptautiskā kontekstā izpētīt drāmas terapeitu digitālo kompetenču un tehnostresa rādītājus, kā arī raksturot drāmas terapeitu uzticēšanos mākslīgajam intelektam to profesionālajā darbībā. Pētījumā izmantots jauktais dizains – datu ievākšana notiek implementējot tiešaistes anketu un divas fokusgrupas, kuru dalībnieki abos gadījumos ir diplomēti, sertificēti un praktizējoši drāmas terapeiti, kas darbojas dažādās valstīs, veidojot starptautiskas profesionālas kopienas (kā LDTA, EFD un WADth). Sagaidāms, ka, pēc DigiComp (Digital Competence Framework for Citizens) ietvara, drāmas terapeitiem tiks konstatēts vidēji augsts digitālo kompetenču līmenis, savukārt, pēc TCI (Technostress Creators Inventory) – mērenas tehnostresa izpausmes. Pēc AITS (Artificial Intelligence Trust Scale), var sagaidīt ka drāmas terapeitu uzticēšanās mākslīgajam intelektam būs salīdzinoši zema līdz mērena, īpaši saistībā ar emocionālo mijiedarbību terapijas procesā. Papildus, starptautiskā kontekstā varētu parādīties atšķirības starp valstīm, kur augstāks digitalizācijas līmenis varētu būt

saistīts ar lielāku digitālo kompetenci un uzticēšanos mākslīgajam intelektam. Šis pētījums sniegs ieguldījumu mākslas terapijas un drāmas terapijas attīstībā – norādot uz digitalizācijas ietekmi drāmas terapeitu profesionālajās praksēs starptautiski un akcentējot esošās digitālās kompetences, tehnostresu un uzticēšanos MI.

Lizhi Wang, Dzintra Iliško (LATVIA)

ADAPTABILITY OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN ENERGY ENTERPRISES TO GREEN TRANSFORMATION: CONCEPTUALIZATION AND MEASUREMENT

The transition toward a low-carbon economy has redefined the strategic orientation of energy enterprises, placing adaptability at the core of human resource management (HRM). We explore the adaptability of HRM systems in energy enterprises within the context of green transformation, proposing a conceptual framework and a measurement approach for its assessment. Adaptability is defined as the dynamic capability of HRM to realign organizational structures, competencies, and behaviors in response to environmental sustainability imperatives. Drawing on resource-based and institutional perspectives, the study conceptualizes HRM adaptability as a multidimensional construct encompassing strategic, structural, and behavioral flexibility. Strategic adaptability refers to the alignment of HR policies with green innovation goals; structural adaptability involves the reconfiguration of workforce planning, training, and performance systems; and behavioral adaptability captures employees' readiness for eco-innovation and change acceptance. We integrate these dimensions into a measurement model operationalized through key indicators such as green leadership support, employee participation in sustainability initiatives, and the integration of environmental metrics into performance appraisal. Methodologically, the study proposes a mixed-measurement approach combining survey-based scales and organizational data to evaluate HRM adaptability across different phases of green transformation. The framework is intended to support both academic inquiry and managerial practice by providing diagnostic and benchmarking tools for assessing the resilience and responsiveness of HR systems under sustainability pressures. The findings are expected to contribute to the literature on green HRM and dynamic capabilities by clarifying how energy enterprises can transform their human resource functions into active drivers of environmental performance. This conceptualization establishes a foundation for future empirical studies and strategic interventions aimed at strengthening the human dimension of the energy sector's green transition.

Shuyun Wang (CHINA)

**AN EMPIRICAL INVESTIGATION INTO CORPORATE
DIVERSIFICATION AND ITS CONTRIBUTION TO SUSTAINABLE
DEVELOPMENT GOALS**

The present study explores the intricate relationship between corporate diversification and the achievement of Sustainable Development Goals (SDGs) through an empirical analysis that integrates both qualitative assessments and quantitative techniques. By leveraging fictional numerical data from a sample of 500 companies over a five-year period (2020–2024), our research examines multiple dimensions of diversification—including product, geographic, and business segment diversity—and their consequential impact on a constructed SDG contribution index. Employing a combination of entropy-based measures and regression models, the study outlines the methodology used to quantify diversification and assess its association with corporate contributions to sustainable development. Results indicate that increases in diversification correlate with meaningful improvements in SDG performance, with a 1% rise in diversification metrics corresponding to an approximate 0.25% enhancement in the SDG index. This finding is supported by robust regression analyses that account for firm size, profitability, and industry-specific factors.

Yulan Xing (CHINA)

**INTEGRATING TEACHER SUPPORT, LEARNING ENVIRONMENT
AND LEARNER SELF-REGULATION: AN INNOVATIVE APPROACH
TO PROMOTING EDUCATIONAL IMPROVEMENT UNDER
LIMITED RESOURCES**

In regions with limited educational resources, enhancing students' autonomous learning abilities is crucial for regional development. This article, from a social science perspective, explores the impact of teacher support, a diverse learning environment (a combination of online and offline), and learners' self-regulation on autonomous oral English learning in middle and high schools. Through a literature review and comprehensive analysis, a conceptual model is constructed, and strategies for optimizing teaching practices in resource-constrained settings are proposed. This research aims to provide theoretical support and practical insights for improving educational quality and promoting regional human resource development, demonstrating the role of social science in promoting educational equity and regional development.

**DZIĻAS UN EKSPERTA MODERĒTAS MEDITĀCIJAS IETEKME UZ
VADĪTĀJA LĪDERĪBAS STILU CAUR META KOGNITĪVĀS
IZZINĀŠANAS UN AUTENTISKUMA PRIZMU**

Šī disertācija piedāvā mehānismu, ar kura palīdzību dziļa, eksperta vadīta Soul Journey® meditācija pārkonfigurē vadītāju līderības praksi caur diviem mediatoriem – metakognitīvo apzināšanos un autentiskumu –, skaidri atšķirot intervenci no vispārējas apzinātības prakses ar tās vadīto, simbolisko un somatisko raksturu. Modelis precizē virzītas hipotēzes: (H1) pie transakcionāla sākumstila notiek pāreja uz transformācijas līderību; (H2) pie transformācijas sākumstila tas vai nu pastiprinās, vai arī seko virzība uz kalpojošo līderību; (H3) pie kalpojošā sākumstila pastiprinās kalpojošā līderība – visos gadījumos caur pieaugumu apzināšanās un autentiskuma dimensijās. Teorētiski pašapziņa (no objektīvās pašapziņas līdz emociju regulācijai un morālajiem spriedumiem) un autentiskums (formulēts daudzkomponentu modeļos un operacionalizēts ar ALQ) tiek aplūkoti kā attīstāmas spējas, kas iespējo ētisku, vērtībām atbilstošu rīcību sarežģītos kontekstos. Iepriekšējie pētījumi saista augstāku apzināšanos un autentiskumu ar lielāku transformācijas un kalpojošās līderības uzvedību, nodrošinot pamatu ierosinātajam mediācijas ceļam. Metodoloģiski mērījumu arhitektūra integrē ALQ (autentiskā līderība), SRIS (pašrefleksija/“insight”), LPI (transformācijas prakses) un SLQ (kalpojošās dimensijas); empīriskā pieeja izmanto grupas eksperimentus ar standartizētu eksperta vadību un triangulāciju starp kvalitatīvajiem un kvantitatīvajiem datiem, lai stiprinātu derīgumu. Konceptuāli interence kultivē metakognīciju un autentiskumu kā divus pārmaiņu dzinējus, saskaņojot to ar transformācijas un kalpojošās līderības kanoniskajām definīcijām un daudzlīmeņu izmērāmību. Sagaidāmais ieguldījums ir integrēts, pārbaudāms mehānisms, kas izskaidro, kā eksperta vadīta tēlainības prakse spēj mainīt līderības īstenojumu vadītāju populācijās. Nākamie soļi: īstenot pilnu jaukto metožu intervenci ar standartizētu mērīšanu, ieviešot grupas eksperimentus ar eksperta administrētu vadīto meditāciju; piemērot pirms/pēc kvantitatīvos instrumentus (ALQ, SRIS, LPI, SLQ) un pusstrukturētās intervijas darbības pētniecības cikla ietvaros, kā arī nodrošināt gadījuma ietvaros un starp gadījumiem analīzi un kvalitatīvo–kvantitatīvo triangulāciju, lai pastiprinātu pētījuma derīgumu.

Liujie Zhang (CHINA)

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HIGHER EDUCATION CURRICULUM DESIGN: ASSESSING RISKS AND ETHICAL BOUNDARIES

The rapid development of globalization and modern science and technology has enabled artificial intelligence (AI) to penetrate into all aspects of society, affecting various links of the higher education system at an unprecedented speed. Especially with the popularity of generative AI (such as ChatGPT and DeepSeek), universities are carrying out reforms to improve teaching efficiency in course content, assignment generation, learning feedback, and evaluation mechanisms. The aim of this research is to explore the key AI risk points in different teaching links of higher education curriculum design and to define the ethical boundaries for AI application in teaching practice. The tasks include constructing a two-dimensional matrix of “AI risk × teaching link”, identifying ethical risks, and developing a theoretical governance framework. The problem lies in the lack of systematic methods for identifying and managing AI-related ethical risks in higher education. The novelty of this study is the introduction of the “AI risk × teaching link” analytical matrix to systematically integrate AI ethics into curriculum design. The main conclusions indicate that establishing ethical boundaries and applying a comprehensive risk identification framework can effectively support the responsible and sustainable use of AI in higher education curriculum design.

Wei Zhang (CHINA)

IS AI A STORM IN EDUCATION? — PERSPECTIVES FROM ENGLISH TEACHERS

Generative artificial intelligence, such as ChatGPT, Doubao, DeepSeek have exploded in the last couple of years and everyone is experimenting with it—teachers included. The education system faces unprecedented opportunities and concomitant profound challenges in relation to how AI is orientating pedagogy, assessment, and teacher identity. In EFL teaching, the application of AI is prevalent for lesson planning, feedback provision, and cloze writing support; however, despite students’ use of AI receiving considerable attention in previous studies to date, there has been limited investigation from the teachers’ professional perspectives. Situated within this context, the study examines how AI technologies transform English education in secondary schools by focusing

on teachers' perceptions, practices, and professional identity. Based on semi-structured interviews, the study revolves around four core axes: (1) Perception and Teaching Background – understanding teachers' perception of AI and its application in education; (2) Practice and Observation in the Classroom – considering how AI is adopted in English classes, and changes observed; (3) Emotions and Professional Identity – addressing teachers' affective responses and developing professional identities; and (4) Challenges and Future Perspectives – Barriers, support from the institution as well as teachers' vision of AI in education for the future. By representing teachers' genuine voices, this research intends to elucidate the nuanced realities of English teaching in the age of AI, reflect the transformative but confounding effects of technological development, and offer implications for policy making, institutional leeway, and teacher education.

Weibo Zhou (LATVIA)

MANAGING EU CITY TWINS FOR SUSTAINABLE OUTCOMES

This paper develops a management framework for how Local Digital Twins (LDTs) enable urban governance and sustainable development in the European Union. Anchored in the Digital Decade and the Green Deal, we synthesize institutional theory, dynamic capabilities, and stakeholder theory to explain the adoption, scaling, and governance of LDTs under emerging European standards and procurement regimes. Empirically, we combine a comparative multi-case study of Helsinki, Rotterdam, and Barcelona with cross-city benchmarking via a novel Digital-Twin Governance Index (DTGI). DTGI operationalizes four dimensions—interoperability and data management, organizational capacity, public transparency, and sustainability performance—and supports systematic comparison across cities and time. To estimate effects, we exploit policy go-live milestones (e.g., standard compliance or contract awards) in a quasi-experimental difference-in-differences design, with robustness checks based on historical digital-infrastructure instruments and alternative outcomes. Findings indicate that LDTs reconfigure decision processes, lower coordination and information costs, and increase accountability through scenario-based policy testing and open dashboards. We document measurable improvements in emissions and energy outcomes, mobility congestion, and service accessibility where LDT deployments meet interoperability and governance thresholds. The paper contributes: (1) an actionable governance toolkit—DTGI plus a layered EU–national–local operating model that aligns standards, procurement, and capability building; and (2) evidence that interoperable, stakeholder-centric LDTs generate outcome-oriented value beyond technical efficiency. We derive

policy implications for scaling trustworthy, transparent, and resilient city twins across Europe.

Keywords: Local Digital Twins; urban governance; sustainability; interoperability; dynamic capabilities; difference-in-differences; public management.

EKONOMIKA / ECONOMICS

REĢIONĀLĀ EKONOMIKA, FINANCES UN KREDĪTS / REGIONAL ECONOMICS, FINANCES AND CREDIT

Ludmila Aleksejeva, Alīna Romanovska (LATVIA)

SROI METHODOLOGY AS A CULTURAL PROJECT EVALUATION DEVELOPMENT TOOL: OPPORTUNITIES AND LIMITATIONS

There is an increasing need and request from society to account for the social, economic, and environmental value that results from different non economic activities including culture. The report, on example of Horizon project “The Cultural Literacies’ Value in Europe (CLiViE)” presents an monetary assessment of investments in youth cultural literacy and evaluates its long term societal impact. Analysis and socio-economic evaluation of several cultural literacy mini projects were carried out on the example of the youth of Daugavpils. Social effects of the investment are often not included in the calculation because these effects are typically hard to quantify. However it crucial for improving community welfare. Social Return on Investment (SROI) is an investment appraisal technique that is explicitly designed to include these social and other non monetary effects into the project assessment. In this report, the SROI technique is introduced and its opportunities and limitations reviewed in-depth.

Monta Anšica, Una Libkovska (LATVIJA)

VADĪBAS KOMPETENCES UN REPUTĀCIJAS MIJIEDARBĪBA INVESTORU PIESAISTĒ LATVIJAS UZŅĒMUMOS

Investoru uzticība ir viens no būtiskākajiem uzņēmumu ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikumiem, un tās veidošanā nozīmīga loma ir gan vadības kompetencēm, gan uzņēmuma reputācijai. Latvijas uzņēmumi konkurē gan vietējā, gan starptautiskā kapitāla tirgū, kur investoru lēmumus aizvien vairāk ietekmē vadības kvalitāte, caurspīdīgums un stratēģiskā vadība. Bieži uzņēmumu vadības kompetenču un reputācijas savstarpējā mijiedarbība netiek pietiekami analizēta vai sistemātiski attīstīta, kā rezultātā samazinās investoru

uzticība un investīciju piesaistes iespējas. Pētījumā ir analizēta vadības kompetenču un reputācijas mijiedarbība investoru piesaistē Latvijas uzņēmumos, nosakot, kā faktori ietekmē uzņēmuma uzticamību un pievilcību investoru acīs. Pētījumā izmantota kombinētā pētniecības pieeja, apvienojot kvantitatīvo un kvalitatīvo metodes. Kvantitatīvā daļa ietver korelācijas analīzi starp vadības kompetenču un reputācijas rādītājiem, savukārt kvalitatīvā daļā, padziļinātas intervijas ar uzņēmumu vadītājiem un darbiniekiem, lai izprastu uzticības un reputācijas veidošanās mehānismus. Pētījuma rezultāti apliecina, ka vadības kompetenču un reputācijas attīstība stratēģiskās vadības kontekstā ir būtisks priekšnoteikums investoru uzticības stiprināšanai.

Inga Belousa, Vitālijs Meinerts (LATVIJA)

**DAUGAVPILS APKAIMJU RESURSU KARTĒŠANA:
KĀ STIPRINĀT IEDZĪVOTĀJU PIESAISTI DZĪVESVIETAS
APKAIMEI UN VEIDOT SABIEDRĪBAS NOTURĪBU LATVIJAS
AUSTRUMU PIEROBEŽAS REĢIONĀ**

Piesaisti dzīvesvietai var definēt kā vienu no pamatvajadzībām, kur veidojas mijiedarbība starp telpisko atrašanos, tās resursiem un to lietotāja pieredzi un vajadzībām. Tāpēc apkaimes resursu atbilstība iedzīvotāju vajadzībām nosaka arī iedzīvotāju piesaisti un piederību dzīvesvietai. Turklāt, piederību dzīvesvietai var raksturot kā sabiedrības noturības kritēriju, kas īpaši būtisks Austrumu pierobežas reģionā. Tāpēc pētījuma sasaiste ar Rīcības plānu Latvijas Austrumu pierobežas ekonomiskajai izaugsmei un drošības stiprināšanai 2025.–2027. gadam ir teorētiskā ietvara novitāte. Pētījuma priekšmeta – apkaimju resursu atbilstība iedzīvotāju vajadzībām – izzināšanai izvēlējamies vizuālo dimensiju. Datu vākšanu balstījām uz sociālantropoloģijas dizaina metodi jeb dizaina antropoloģiju, kam pamatā ir resursu kartēšana jeb iezīmēšana kartē. Datu vākšanai izveidojām 26 lapu pētniecisko rīku ar vienu no 25 Daugavpils apkaimju kartēm katrā lapā un Daugavpils apkaimju karti atsevišķā lapā, kas palīdz ieraudzīt katras apkaimes vietu pilsētas teritorijā. Šajā lapā iekļāvām arī sešus pētnieciskos jautājumus, katru pētījuma dalībnieku aicinājām izvēlēties vienu. Daugavpils apkaimju kartes balstās uz spēkā esošo un publiski pieejamo Daugavpils pilsētas teritorijas plānojumu. Dizainā domāšanā balstītais datu vākšanas rīks veido antropoloģisku ievirzi un noteica, ka datus vācām kopradē ar apkaimju iedzīvotājiem, kuri, izvēloties lapu ar savas apkaimes karti, argumentāciju par resursiem papildināja ar to iezīmēšanu kartē un aprakstu. Datu vākšanas fokusā bija apkaimes iedzīvotāja kā apkaimes resursu lietotāja pieredze un vajadzības. Pētījuma bāzi veidoja vairāki simti Daugavpils iedzīvotāji, kuru skaits ir proporcionāls apkaimju iedzīvotāju skaitam. Dizaina

domāšanā balstītais datu vākšanas rīks deva kvantitatīvus un kvalitatīvus datus, ko analizējot, izveidojām labai dzīvei lietoto un nepieciešamo apkaimju resursu grupējumu. Šo pārskatu var pielietot, lai veicinātu pārmaiņas kvalitatīvākai dzīvei Daugavpils pilsētas apkaimēs un Austrumu pierobežas reģionā kopumā. Galvenie secinājumi: Iedzīvotāju piesaiste dzīvesvietai ir būtiska sabiedrības noturībai, kas, savukārt, var veidot Austrumu pierobežas teritorijas drošības pamatu. Labas dzīves un cerīgas nākotnes naratīvu veidošanās centrs ir sabiedrība, ja Austrumu pierobežas reģionā jūtamies nepiederoši un nedroši, naratīvos citi identifikatori neveidosies.

Atslēgas vārdi: apkaimes resursi, laba dzīve, sabiedrības noturība, Latvijas Austrumu pierobežas reģions.

Aina Čaplinska, Natālija Konovalova (LATVIA)

CAPITAL MARKET AS AN ALTERNATIVE TO CREDIT: THE CASE OF LATVIA

The development of enterprises in today's dynamic economy is often directly dependent on their ability to attract financing. In addition to traditional credit, which companies have utilized as a primary source of capital for decades, the opportunities presented by capital markets are gaining increasing importance. Both financing alternatives are significant, but they differ in terms of accessibility, conditions, risks, and their impact on the trajectory of business development. Therefore, it is crucial for companies not only to understand the operational principles of these instruments but also to evaluate their suitability for specific situations. Traditional credit offers rapid access to financial resources; however, it is frequently associated with stringent requirements, high-interest rates, and regular payments that can significantly affect a company's cash flow, particularly for small and medium-sized enterprises (SMEs). In such cases, the inflexible payment schedule may become a constraint during periods of reduced revenue. In contrast, capital markets allow for the attraction of resources by issuing stocks or bonds, thereby avoiding debt obligations and providing a structure more conducive to long-term growth. Furthermore, this approach does not generate fixed monthly expenses, thereby ensuring greater financial flexibility. At the same time, capital markets are not accessible to all companies; their requirements are more stringent, and entry processes are more complicated. Nonetheless, the ability to attract larger capital, enhance corporate recognition, and engage sustainable investors makes this form of financing a significant alternative. This becomes particularly relevant in the context of global trends that are oriented towards greener and more socially responsible business practices. To comprehensively assess the practical applicability of

capital markets versus credit for enterprise financing, statistical data on SME lending volumes, capital raised on the stock exchange, and average interest rates in Latvia from 2020 to 2024 have been analyzed. This data allows for an evaluation of how the corporate financing environment has evolved, as well as the role of capital markets within it.

Elena Fedorova (LATVIJA)

INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU IZMANTOŠANA UZŅĒMUMĀ “LATGALES PIENS”

Pētījuma mērķis ir aprakstīt informācijas tehnoloģiju (IT) ieviešanu un izmantošanu uzņēmumā SIA “Latgales Piens”, kas pārstāv vidējo uzņēmējdarbības sektoru un specializējas piena produktu ražošanā. Uzņēmums ir autores darba vieta, kas ļāva novērot digitalizācijas procesus no iekšpuses un sistematizēt praktisko pieredzi to ieviešanā. Pētījumā izmantota aprakstošā metode, kas ļauj atspoguļot IT izmantošanas īpatnības ražošanas un vadības procesos. Rezultāti rāda, ka uzņēmums pakāpeniski ievieš digitālos risinājumus: automatizēta grāmatvedības un loģistikas uzskaitē, izveidota elektroniskā dokumentu aprīte, aktīvi tiek izmantota mājaslapa un sociālie tīkli produktu popularizēšanai un komunikācijai ar klientiem. IT tiek izmantotas arī finanšu atskaišu sagatavošanai un dalībai elektroniskajos iepirkumos. Galvenie ierobežojumi ir ierobežoti finanšu resursi, kvalificētu speciālistu trūkums un daļēja IT inovāciju nepieņemšana no darbinieku puses, kas prasa papildu pasākumus darbinieku digitālās kompetences paaugstināšanai. Tomēr digitalizācija veicina procesu caurspīdīgumu un operatīvātāti, nodrošinot uzņēmuma ilgtspējīgu attīstību un konkurētspēju reģionālajā un nacionālajā līmenī.

Natalja Goulde (LATVIJA)

KIBERDROŠĪBAS PASĀKUMU EKONOMISKO ASPEKTU VIDĒJĀ LIELUMA UZŅĒMUMIEM IZPĒTE

Preventīvie kibernetikas pasākumi vidēja lieluma uzņēmumiem ir ekonomiski izdevīgāki, nekā kibernetisku radīto zaudējumu segšana. Tehnoloģisko pārmaiņu laikmetā kibernetika ir kļuvusi par neatņemamu uzņēmējdarbības stabilitātes un ilgtspējas sastāvdaļu. Digitalizācijas pieaugums, īpaši COVID-19 pandēmijas laikā, būtiski palielināja atkarību no informācijas tehnoloģijām un attālinātajiem risinājumiem. Pamatojoties uz ko, kibernetizējumi rada ne tikai

tehnoloģiskas problēmas, bet arī būtiskas ekonomiskās sekas – finansiālus zaudējumus, papildus izmaksas aizsardzībai un uzticības mazināšanos. Lielākā daļa lielo uzņēmumu spēj ieguldīt ievērojamus resursus drošības tehnoloģijās, taču pārējie darbojas ar ierobežotiem līdzekļiem, tāpēc ir svarīgi novērtēt kuras aizsardzības investīcijas ir ekonomiski pamatotas. Pētījuma sākumposmā tika veikta teorētiskās bāzes izveide un sāka datu vākšana, izmantojot publiski pieejamos CERT.LV pārskatus un ENISA ziņojumus. Darba gaitā tika noskaidrots, ka Latvijā pieejamā statistika par kiberincidentiem ir fragmentāra, proti, tajā galvenokārt atspoguļots apdraudēto iekārtu skaits, pat incidentu kopskaits neprecizē uzņēmumu darbības jomas vai kiberuzbrukumu ekonomisko ietekmi. Šis ierobežojums apgrūtinā pilnvērtīgu ekonomisku analīzi, tomēr tendence liecina par pieaugošu uzbrukumu intensitāti. Visbiežāk sastopamie kiberdraudi ir ļaunprogrammatūra, pikšķerēšana, datu noplūdes un pakalpojumu atteices uzbrukumi (DDoS). Piemēram, to apliecina 2025.gada 2.oktobra mērķēts notikums, kas bija rūpīgi plānots, koordinēts un pielāgots LVRTC aizsardzības pasākumiem. Rezultātā Latvijas valsts iestāžu interneta vietni un portāls eParaksts.lv piedzīvoja apjomīgu DDoS kiberuzbrukumu, kas uz stundu paralizēja pakalpojumus. Tas ļauj secināt, ka kiberapdraudējumi ietekmē ne tikai uzņēmējdarbības vidi, bet arī lielās un tehnoloģiski attīstītas iestādes, pierādot, ka neviena sektora digitālā drošība nav absolūta. Taču efektīvie preventīvie pasākumi un profesionālā reaģēšana ļauj novērst nopietnas sekas. Savukārt uzņēmumiem, kuriem trūkst sistemātisku kiberdrošības risinājumu, līdzīgi kiberincidenti var radīt būtiskus finanšu zaudējumus un reputācijas riskus. Tādejādi integrēta un proaktīva pieeja kiberdrošības risku pārvaldībā ir būtiska, lai novērstu līdzīgu kiberuzbrukumu atkārtāšanos nākotnē. Šī pētījuma aktualitāte izriet no nepieciešamības uzņēmumiem apzināties, ka kiberdrošība ir ne tikai tehnoloģisks, bet arī ekonomisks jautājums, kas tieši ietekmē uzņēmuma darbības nepārtrauktību, reputāciju un konkurētspēju. Darba rezultāti var sniegt praktisku ieguldījumu, palīdzot pieņemt informētākus lēmumus par kiberdrošības resursu plānošanu un izmaksu optimizāciju.

Aleksejs Hilķevičs (LATVIJA)

TEHNOLOĢIJU PĀRNESES UN EKONOMISKĀS IZAUGSMES MODELĒŠANA

Balstoties uz atziņām, kas iegūtas no vēsturiskajiem un mūsdienu izaugsmes modeļiem, tika izstrādāti divi oriģināli strukturāli modeļi, kas pielāgoti Latvijas ekonomikai. Šie modeļi izstrādāti, lai analizētu, kā starptautiskā tehnoloģiju pārņemšana — izmantojot ārvalstu tiešās investīcijas (ĀTI), tirdzniecību, migrāciju un citus kanālus — ietekmē ilgtermiņa ekonomikas izaugsmi. Pirmais modelis izmanto modificētu Koba-Duglasa ražošanas funkciju ar kopējo faktoru

produktivitāti (KFP), ko endogēni virza ārējie pārnese mehānismi. Tas piedāvā vienkāršotu ietvaru, kas piemērots bāzes kalibrēšanai un scenāriju simulācijām. Otrais modelis paplašina šo struktūru, iekļaujot iekšējos produktivitātes virzītājspēkus, tostarp cilvēkkapitāla uzkrāšanu, digitālo infrastruktūru (IKT), iestāžu kvalitāti un mācīšanos darot. Tas sniedz visaptverošu Latvijas izaugsmes dinamikas attēlojumu, iekļaujot ārējo un vietējo spēju mijiedarbību ārvalstu tehnoloģiju absorbēšanā un izmantošanā. Abi modeļi ir kalibrēti, izmantojot Latvijas makroekonomiskos datus. Tie kalpo kā analītiski rīki prognozēšanai un politikas novērtēšanai dažādu attīstības scenāriju kontekstā. Pirmais strukturālais modelis atspoguļo ekonomiskās izaugsmes ietvaru, kurā KFP attīstās endogēni kā starptautisko tehnoloģiju pārnese kanālu funkcija. Šis modelis atspoguļo ārējās ekonomiskās mijiedarbības — ārvalstu investīciju, tirdzniecības, migrācijas un citu faktoru — ietekmi uz ilgtermiņa ražošanas apjoma pieaugumu. Modelis nodrošina pamatu, lai kvantitatīvi novērtētu Latvijas atkarību no ārējiem tehnoloģiju avotiem. Nākamais solis ietver modeļa kalibrēšanu ar statistikas datiem un scenāriju analīzes veikšanu (piemēram, palielinātas ārvalstu tiešās investīcijas, samazināta emigrācija, lielāka atvērtība u.c.). Tas ir paredzēts, lai aptvertu gan iekšējos, gan ārējos produktivitātes un izaugsmes virzītājspēkus Latvijā. Otrais modelis ļauj analizēt mijiedarbību starp ārējiem un iekšējiem produktivitātes faktoriem. Tas sniedz pamatu politikas novērtēšanai izglītības, IKT attīstības un institucionālo reformu jomās. Turpmākie soļi ietver empīrisku kalibrēšanu un scenāriju simulācijas. Šajā pētījumā tiek aplūkoti Latvijas ekonomiskās izaugsmes ilgtermiņa noteicošie faktori, izstrādājot un kalibrējot strukturālos modeļus, kas ietver gan materiālos, gan nemateriālos izaugsmes faktoros. Motivācija izriet no Latvijas unikālās attīstības trajektorijas pēc pārejas perioda un nepieciešamības izprast izaugsmes palēnināšanās un novirzes no Rietumeiropas etaloniem pamatā esošos mehānismus, piemēram, demogrāfisko spiedienu, tehnoloģiju absorbcijas ierobežojumus, zemo P&A intensitāti un strukturālās ekonomikas transformācijas šķēršļus.

Sergejs Hilķevičs, Galina Hilķeviča (LATVIJA)

ECONOMIC TIME SERIES FORECASTING USING RUNGE-KUTTA AND SSA METHODS

Mathematical modelling in macroeconomic is associated with the numeric solution of systems of differential equations. We have considered the sequence of macroeconomic models with increasing complexity - Keynesian IS-LM, Harrod-Domar, Solow-Swan, Ramsey-Koopmans, Overlapping Generations, Mankiw-Romer-Weil, Neoclassical convergence, Romer's learning-by-action, Uzava-Lucas, AK, Romer's growing commodity variety, Agion-Howitt models.

The subject of research is to compare different approaches to forecast the behavior of solutions, namely, Runge-Kutta and SSA methods. Runge-Kutta methods were developed at the beginning of 1900-ies by German mathematicians Carl Runge and Wilhelm Kutta as a family of iterative methods for differential equations solutions. In the dynamic systems modelling Runge-Kutta method is the one of most popular methods for numeric analysis of differential equations. The main idea of the SSA was formulated at the end of the 1940-ies by Kari Karhunen and Michel Loève. Karhunen-Loève theorem describes how to extract signal from the mixture “signal plus noise” and first 50 years of its existence SSA was used as instrument for signal cleaning from the noise. In 2001 N. Golyandina, V. Nekrutkin, and A. Zhigljavsky find that it is possible to write linear recurrent form LRF for signal restored by SSA

$$f_n = a_1 f_{n-1} + \dots + a_d f_{n-d}$$

which gives the possibility to calculate any time series value using previous d values. Using this formula for last d time series values, it gives the possibility to calculate value out of initial definition area of time series, providing the possibility to forecast time series values. For time series generated by solutions of macroeconomic models differential equations, it is possible to use SSA to extrapolate economic time series and compare extrapolation with numeric solution of differential equation. We investigate relations between LRF, received using SSA, and Runge-Kutta method. Results are discussed.

Keywords: Runge-Kutta method, Singular Spectral Analysis, time series extrapolation.

Sergejs Hilķeviķs, Valentīna Semakina (LATVIA)

ESTIMATION OF THE EXTENDED COBB-DOUGLAS PRODUCTION FUNCTION PARAMETERS FOR THE LATVIAN ECONOMY

The aim of this paper is to estimate the parameters of the extended Cobb-Douglas function with natural resources for the Latvian economy. This will allow us to numerically evaluate the shares of capital, labor and natural resources in the Latvian economy, as well as to estimate the technological constant parameter. To estimate the parameters of the extended production function, the authors use the linear regression method: the production function data are logarithmized and, using regression in matrix form, the values of the regression coefficients are obtained. This assessment also allows us to consider not only the use of production factors (capital and labor), but also the use of natural resources, thereby exploring the green aspects of the economy.

Keywords: Latvian economy, Cobb-Douglas production function, natural resources.

Rimants Jeļinskis, Una Libkovska (LATVIJA)

PROGNOZĒŠANAS MODEĻU IETEKME UZ CILVĒKRESURSU PĀRVALDĪBU UZŅĒMUMU ILGTSPĒJĪGAI ATTĪSTĪBAI

Cilvēkresursu plānošanas nepietiekama efektivitāte, ko ietekmē darbaspēka novecošanās, sezonālītātes svārstības un nepieciešamība nodrošināt nepārtrauktu un drošu elektroapgādi, ir viens no nozīmīgākajiem izaicinājumiem mūsdienu enerģētikas nozarē. Šie faktori rada situāciju, kurā tradicionālās plānošanas metodes vairs nespēj precīzi prognozēt darbinieku pieejamību un darba slodzes dinamiku, kā rezultātā pieaug operatīvā darba riski un samazinās uzņēmumu darbības efektivitāte. Veicot analīzi par enerģētikas nozares cilvēkresursu plānošanas izaicinājumiem, pētījumā tika izvērtēta datu analīzē balstītu modeļu piemērotība, īpaši akcentējot ARIMA, SARIMA, Gausa procesa regresijas un Montekarlo simulācijas pieejas. Izmantojot gadījuma izpēti Latvijas enerģētikas uzņēmumā, tika novērtēta šo modeļu spēja prognozēt darbinieku pieejamību un nodrošināt stabilu operatīvo kapacitāti visa gada garumā. Rezultāti apliecināja, ka šādu modeļu ieviešana būtiski uzlabo darbaspēka prognozēšanas precizitāti un plānošanas elastību, savukārt SARIMA modelis vislabāk atspoguļoja sezonālo svārstību ietekmi. Pētījums uzsver, ka veiksmīgai cilvēkresursu plānošanas modeļu ieviešanai nepieciešama kvalitatīva datu bāze, speciālistu kompetences paaugstināšana un integrēta pieeja uzņēmuma procesu pārvaldībā.

Kamil Kotliński (POLAND)

THE NEET RATE DEPENDENCE ON THE UNEMPLOYMENT RATE AND GDP PER CAPITA AT THE REGIONAL LEVEL

Young people neither in employment nor in education and training (NEET) is a specific subgroup of young people that requires intervention from the state and EU institutions in order to reintegrate into the labour market. Regional disparities at NUTS level 2 in the rate of young people neither in employment nor in education and training (NEET) vary across countries. The largest occurs in Bulgaria, Italy and Hungary. The smallest in Denmark, Portugal and Sweden. Regions struggling with high unemployment may also experience high NEET rates because young people are discouraged and don't even try to find work or pursue education to improve their labour market opportunities. Is there a relationship between unemployment rates, especially long-term unemployment, in regions with high NEET rates? Is there a relationship

between regional wealth and the NEET rates? The aim of research is to assess the dependence between percentage of NEETs in age class from 18 to 29 years and the unemployment rate as well as the relationship between NEETs and GDP per capita in the region. The assessment was based on Pearson correlation and regression analysis. Regression models were also constructed using data from 400 regions at the NUTS 2 level. The data source is the Eurostat Database. The results indicate a statistically significant positive correlation between the unemployment rate, including long-term unemployment, and the NEET rate among young adults. Higher unemployment rates in the region contribute to an increase in the number of people aged 18-29 who are not in education, employment, or training. A statistically significant, small negative relationship was also found between GDP per capita and the NEET rate. This suggests that the NEET problem is smaller in wealthier regions.

Olga Lavrinenko, Alina Danileviča, Stanislavs Vaisla (LATVIA)

INSTITUTIONS' QUALITY AND ECONOMIC PERFORMANCE – CASE OF EU COUNTRIES

This study investigates the intricate correlations between institutional quality, represented by corruption and state fragility, and the economic performance of European Union (EU) countries. Utilizing data from 27 EU nations in 2022, the research employs a cluster analysis to explore how variations in the Corruption Perceptions Index and Fragile States Index affect GDP per capita. The study identifies two primary clusters: countries with high corruption and fragility exhibiting lower economic performance, and those with lower corruption and fragility demonstrating higher economic stability. The findings underscore the adverse effects of corruption and weak institutions on economic outcomes, highlighting the necessity for robust anti-corruption measures and institutional reforms. By providing a nuanced understanding of how institutional challenges impact “economic health”, the research offers valuable insights for policymakers focused on enhancing economic resilience and governance quality in the EU. The study concludes that addressing corruption and strengthening state institutions are imperative for fostering economic growth and social stability across diverse economic contexts.

**Jarosław Mioduszewski, Marian Oliński, Krzysztof Krukowski,
Renata Przygodzka (POLAND)**

ALTERNATIVE SOURCES OF INCOME IN THE DEVELOPMENT OF FARMS IN THE WARMIAN-MASURIAN REGION

The aim of the study was to identify factors determining the use of alternative sources of income in the development of agricultural holdings. It was based on a survey research carried out among 104 leaseholders and buyers of agricultural real estate in the Warmian-Masurian region. Their farms cover a total area of over 8,400 ha, of which 95.7% is classed as agricultural land. The land from the WRSP (State Agricultural Land Reserve) accounted for 47.8% (approx. 4,000 ha) of the land usage structure, of which 38.1% (over 1,500 ha) was purchased, and privately owned land accounted for 24.6% (approx. 2,100 ha) of the land usage structure, out of which the majority (70.9% - approx. 1,460 ha) was purchased. The results of the research indicate that there are significant differences in the use of alternative sources of income among farms depending on their size. Majority of the surveyed entities (54.8%) does not use alternative sources of income, which means that their activity solely comes down to basic agricultural functions. On the other hand, 45.2% of the farms declared that they use such sources, which stresses the importance of income diversification as a strategy supporting economic stability and farm development. The most commonly used alternative source of income include non-agricultural economic activities and working off-farm for other economic entities both by farm owners and their families. Growing role of machinery services and income from activities related to renewable energy sources is evident amongst larger farms, especially those with an area exceeding 50 ha. In contrast, more traditional forms of non-agricultural income, such as off-farm employment predominate among smallest farms, due to limited resources and investment opportunities. The survey shows that most of the analysed farms were not involved in non-agricultural economic activity, which reflects nationwide trend. Only 12.5% of the respondents engage in such activities. The remaining 87.5% of the farms focus exclusively on agricultural activities. However, these results vary depending on the size of the agricultural land. It has been noted that an increase in the size of a farm is associated with a greater capacity to invest in non-agricultural activities, especially in the group of the largest farms (over 100 ha), where 28.6% of them are engaged in such activities. Searching for ways of reducing operating costs through investment decisions, including the use of renewable energy sources is an important issue in the operation and development of any business entity, including farms. The gathered data made it possible to determine both the level of RES implementation and technological

preferences amongst different groups of farms. The survey showed that 34.6% of the respondents declared that they use energy from renewable sources, while 65.4% do not use these technologies. An analysis of the revenue structure in the surveyed farms points to the dominant role of agricultural production as the main source of revenue in all areal groups. The average share of income from agricultural production is 82.1%, which proves its' key importance for the functioning of the surveyed farms. However, this number varies depending on the size of the farms' area. In the smallest farms (up to 19.99 ha), it constituted 62.3%, which indicates the greater importance of alternative sources of income in this group. In medium-sized farms (20-49.99 ha), this share increased to 79.3%, and in large farms (50-99.99 ha) it reached its highest level (93.4%), which indicates their almost complete dependence on agricultural activity. In the largest farms (over 100 ha), this share falls to 85.1%, suggesting that these units have a greater capacity to diversify their income. The variation in the structure of income indicates a clear differentiation of strategies depending on farms' size. Small farms are more flexible and open to alternative sources of income, while medium and large farms focus mainly on agricultural production. The largest farms combine intensive agricultural production with non-agricultural activities, which allows them to develop in a more sustainable manner.

Key words: conditions, farms, non-agricultural economic activity, renewable energy sources (RES).

Freddy C. Navarro (PHILIPPINES)

**FINANCIAL WELLBEING, LOAN REPAYMENT PERFORMANCE
AND LOAN DELINQUENCY OF THE COOPERATIVE BORROWERS
IN REGION XI-PHILIPPINES: BASIS FOR LOAN DELINQUENCY
MODEL DEVELOPMENT**

Loan delinquency has been considered as one of the most pressing problems of the financial institutions such as banks, private lending individuals, cooperatives and among others. Loan default may also deny new applicants' access to credit as the cooperative institutions management problems augment in direct proportion to the increasing default problem. One indicator of effective cooperative operation is the loan performance of the borrowers. Financial wellbeing has been a concept of interest to consumers in fulfilling financial obligation. Poverty alleviation has been one of the key repayment declines, transforming lenders into welfare agencies, instead of a viable financial institution. This study is to establish the measures of financial well-being, loan repayment performance and loan delinquency of borrowers in the different cooperative institutions in Region XI, Philippines. The researcher will develop

an instrument that could measure the financial well-being, loan repayment performance and loan delinquency of the borrowers. A sequential, exploratory-confirmatory mixed method with descriptive will be used in this study. In analyzing the data, the researcher performed relative frequency, exploratory and confirmatory factor analysis, weighted mean and goodness-of-fit as statistical tools. This study is aligned with the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs) 8 and 12 which refer to Decent Work and Economic Growth and Responsible Consumption and Production respectively. This study is essential in helping the United Nations' goal to be realized by allowing the cooperative sector to enhance their operational efficiency and effectiveness through quality financial products and service delivery to its valued member-clients in facilitating decent work, economic growth, responsible consumption and production of financial products and services.

Keywords: Financial wellbeing, cooperative institution, exploratory factorial analysis, confirmatory factorial analysis, loan repayment performance, loan delinquency, Business Education, Mixed method, Philippines.

Inna Simonova (LATVIA / USA)

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN DETECTING FRAUD IN E-COMMERCE AND FINTECH: RISKS AND OPPORTUNITIES FOR BUSINESSES

The rapid expansion of digital payments, e-commerce, and FinTech solutions across Europe has brought new efficiency and accessibility but also an unprecedented rise in online fraud. Card-not-present transactions, account takeovers, and social engineering have become dominant fraud types, particularly affecting small and medium-sized enterprises (SMEs) that lack advanced fraud management tools. In highly digital economies such as the Baltic states, where online transactions are widespread, the risks and costs of fraud are growing faster than traditional countermeasures can adapt. Artificial intelligence (AI) is emerging as a decisive technology for detecting and preventing fraudulent activity. Machine learning, anomaly detection, behavioral biometrics, and network analysis allow businesses to identify suspicious transactions in real time and reduce false positives. Case studies from European and Baltic markets show that AI-based systems can significantly improve security while maintaining user convenience and trust. At the same time, AI adoption creates new challenges. Compliance with the General Data Protection Regulation (GDPR) and the EU Artificial Intelligence Act (2024–2026) requires high standards of transparency, fairness, and data protection. Algorithmic bias, model explainability, and implementation costs remain barriers for smaller

firms. Successful integration of AI in fraud detection depends on balancing automation with human oversight and aligning innovation with regulation. For the Baltic region, responsible AI adoption is essential for building digital trust, protecting consumers, and supporting sustainable growth of e-commerce and FinTech industries.

Ingrīda Veipa, Evita Marija Aizpuriete (LATVIJA)

IEDZĪVOTĀJU PARADUMU MAIŅA UZ BEZSKAIDRAS NAUDAS MAKSĀJUMIEM

Kā liecina Eiropas Centrālās bankas (ECB) dati (2025), pēdējo piecu gadu laikā trīskāršojies tiešsaistē veikto maksājumu apjoms, kas spilgti apliecina tiešsaistes norēķinu popularitātes pieaugumu. Skaidras naudas apjoms, ko viens Latvijas iedzīvotājs izmanto nedēļas laikā, šī gadā sākumā bija tikai 22 % no kopapjoma (Latvijas Bankas dati, 2025), pirms pieciem gadiem tie bija 36 %, bet 2017. gada sākumā – pat 42 %. Pēc Latvijas Bankas 2025. gada rudenī veiktās aptaujas par bezskaidras naudas izmantošanu, respondenti uzrāda bezskaidrās 74 % un skaidrās naudas 26 % maksājumu attiecību. Eiropas valstīs tiešsaistes maksājumi pieauguši tieši par pārtiku un ikdienas precēm, kā arī daļu no maksājumiem veido ēdienu piegādes, kas iepriekš nebija nozīmīga kategorija, bet šobrīd veido jau 11 % no visiem maksājumiem. Pēc veiktajiem kvantitatīvajiem pētījumiem, izriet, ka Latgales iedzīvotāji bezskaidru naudu izmanto šādām vajadzībām: mājtsaimniecības tēriņiem, izklaides nolūkiem, veselības un skaistumkopšanas nolūkiem. Maksājumu, finanšu digitalizēšana ir saistīta ar iedzīvotāju finanšu prātību. Ir jāizstrādā apmācību sistēma, kas uzlabo Latvijas iedzīvotāju prasmes izprast šobrīd daudzveidīgo piedāvājumu, orientēties finanšu sistēmās un to darbības principos. Īpaši tas ir svarīgi, ņemot vērā, ka ne visiem iedzīvotājiem, pēc to dzīvesvietas, ir pieejamas banku filiāles. Tāpat lielākā daļa respondentu atbildēja, ka kļūst uzmanīgāki pieaugot krāpniecībai, tātad šie respondenti ikdienā aizdomājas arī par bezskaidrās naudas riskiem un ir vēriģi. Ar digitālā eiro ieviešanu iespējams izveidot vienu maksājumu sistēmu, kas palīdzētu atrisināt esošo finanšu sistēmu sadrumstalotību. Paredzēts, ka pēc digitālā eiro ieviešanas, to varēs lietot arī bezsaistes režīmā, lai uzglabātu naudas līdzekļus savā viedierīcē (piemēram, viedtālrunī vai viedkartē) un veiktu tūlītējus norēķinus. Tas būtiski uzlabotu iedzīvotāju dzīves kvalitāti reģionos.

Ingrīda Veipa, Nadežda Vaivode (LATVIJA)

LATVIJAS DAUDZDZĪVOKĻU ĒKU NOLIETOJUMA UN TIRGUS VĒRTĪBAS REĢIONĀLĀS ATŠKIRĪBAS

Latvijas nekustamā īpašuma tirgu ietekmē ekonomiskie, sociālie un politiskie faktori. Reģionos pieprasījumu pēc mājokļiem negatīvi ietekmē iedzīvotāju skaita samazināšanās un novecošanās. Lai gan jauno ēku īpatsvars pieaug, vecākās ēkas joprojām veido būtisku daļu no dzīvojamā fonda. Urbanizācijas procesi veicina nekustamā īpašuma pieprasījuma koncentrāciju Rīgā, Pierīgā un lielākajās pilsētās. Pieejamāka cena padara sērijveida dzīvokļus īpaši pieprasītus mazāk turīgu iedzīvotāju vidū. Rīga un Pierīga saglabā visaugstāko dzīvokļu cenu līmeni Latvijā, ar strauju cenu kāpumu Pierīgas teritorijās. Latgalē dzīvokļu cenas būtiski atpaliek no galvaspilsētas cenu līmeņa. Jaunbūvju dzīvokļi ir ievērojami dārgāki salīdzinājumā ar vecākām ēkām, pateicoties augstākai būvniecības kvalitātei un energoefektivitātei. Pieprasījums virzās uz kompaktākiem, energoefektīvākiem un kvalitatīvi renovētiem mājokļiem. Nekustamā īpašuma tirgū joprojām dominē sērijveida dzīvokļi un ēkas, kas būvētas laikā no 1954. līdz 1999. gadam. Daudzdzīvokļu ēkas, kas celtas līdz 1990. gadam, tiek uzskatītas par tādām, kam nepieciešama renovācija. Daudzdzīvokļu ēku renovācijas procesi Latvijas reģionos joprojām norit lēnā tempā, kas negatīvi ietekmē valsts ilgtermiņa ēku atjaunošanas stratēģijas izpildi līdz 2030. gadam. Daudzdzīvokļu vidējās vērtības un darījumu aktivitātes valstspilsētās turpina pieaugt. Daudzdzīvokļu nekustamā īpašuma tirgū, joprojām vispieprasītākie un visizplatītākie ir darījumi ar sērijveida dzīvokļiem.

Zane Zonberga, Una Libkovska (LATVIJA)

CILVĒKKAPITĀLA KĀ INTELEKTUĀLĀ KAPITĀLA ATTĪSTĪBA UN NOZĪME LATVIJAS TAUTSAIMNIECĪBĀ

Valsts konkurētspējas pamatā ir izglītoti un prasmīgi cilvēki. Mūsdienu mainīgajā vidē sākotnēji iegūtā izglītība aizvien biežāk nav atbilstoša darba tirgus prasībām un nenodrošina indivīda konkurētspēju visa mūža garumā. Pētījums īstenots ar mērķi izvērtēt ieguldījuma cilvēkkapitāla attīstībā, tajā skaitā pieaugušo profesionālajā pilnveidē atdevi Latvijas tautsaimniecības attīstībā. Pētījuma dati sniedz ieguldījuma cilvēkkapitāla attīstībā analīzi, pārvaldības struktūras analīzi un stratēģisko plānošanas dokumentu analīzi. Analīze sniedz izpratni par ieguldījumu cilvēkkapitāla attīstībā raksturojošiem rādītājiem, kam varētu būt tieša un netieša ietekme uz tautsaimniecības attīstību

un valsts ekonomikas izaugsmi. Pamatojoties uz dokumentu izpēti un statistisko datu analīzi, iegūtie dati sniedz priekšstatu par pieaugušo izglītības profesionālās pilnveides organizēšanas un īstenošanas kārtību, skaidrojot ieguldījuma cilvēkkapitāla attīstībā, tajā skaitā pieaugušo profesionālajā pilnveidē ietekmi uz ekonomikas izaugsmi un pārvaldību valstī. Pētījumā veikta stratēģisko plānošanas dokumentu un ziņojumu, saistošo normatīvo aktu un regulējumu analīze, statistisko datu par cilvēkkapitāla attīstību kvantitatīvajiem un kvalitatīvajiem rādītājiem analīze, cilvēkkapitāla raksturojošo indeksu analīze, valsts ekonomikas izaugsmes rādītāju analīze un dažādu Latvijā apkopoto datu kopu kvantitatīvo un kvalitatīvo datu analīze. Veiktā pētījuma rezultāti liecina, ka ieguldījumi cilvēkkapitāla attīstībā un profesionālajā pilnveidē ir viens no galvenajiem priekšnoteikumiem Latvijas ekonomikas ilgtspējīgai attīstībai, jo tieši cilvēkkapitāls nosaka valsts spēju konkurēt globālā mērogā. Un, lai veiktie ieguldījumi nestu augstāku atdevi, nepieciešams izpildīt jeb saskaņot trīs būtiskus nosacījumus, pirmkārt, jāizstrādā ilgtermiņa stratēģija, otrkārt, jāveicina institucionāla koordinācija un saskaņotība, un jāizveido cieša izglītības un darba tirgus sasaite.

TIESĪBU ZINĀTNE / JURISPRUDENCE

Inese Geida (LATVIJA)

ALGORITMI NOZIEDZĪBAS NOVĒRŠANAI: NO ABSTRAKTUMA LĪDZ PROGNOZĒJOŠAI POLICIJAS DARBĪBAI

Pēdējo desmit gadu laika policijas darbā ievērojami pieaudzis algoritmu izmantojums, izraisot aktīvas diskusijas par prognozējošo policijas darbību (predictive policing) un tās pozitīvajām un negatīvajām sekām. Tikpat aktuāls jēdziens ir arī “abstraktā policijas darbība” (abstract policing), kas arī atspoguļo policijas darba digitalizācijas sekas. Ar jēdzienu “abstraktā policijas darbība” tiek apzīmēta tendence, ka policija ir kļuvusi attālinātāka, bezpersoniskāka un formālāka, izvairoties no tiešas saskarsmes ar cilvēku. Sociālajās attiecībās un policijas darbības praksē cilvēku individuālā loma tiek samazināta, un to arvien biežāk aizstāj “sistēmas, sistēmiskās zināšanas un attālināta komunikācija”. Savukārt prognozējošā policijas darbība (predictive policing) zinātniskajā literatūrā nereti tiek raksturota kā diezgan virspusēja un īslaicīga noziedzības novēršanas pieeja, jo tās galvenais mērķis ir prognožu izmantošana, lai nosūtītu vairāk patruļu uz noteiktām vietām, kurās paredzēts potenciāli paaugstināts noziedzības risks. Tādējādi policijas klātbūtne šajās vietās it kā atturētu potenciālos likumpārkāpējus no likumpārkāpumu izdarīšanas, tomēr bez reālas apņemšanās risināt noziedzības pamatcēloņus un līdz ar to arī bez patiesas problēmu risināšanas. Tātad, policijas digitalizācija uzlabo efektivitāti, bet palielina atsvešinātību un samazina sabiedrības līdzdalību.

Darius Dzikas (LATVIA), Vladas Tumalavičius (LITHUANIA)

ADAPTING POLICE OVERSIGHT MECHANISMS FOR EFFECTIVE FUNCTIONING DURING WAR

The outbreak of war fundamentally reshapes the relationship between state institutions and citizens, challenging the ability of democratic societies to maintain both national security and the protection of fundamental rights. In this context, police oversight mechanisms become a crucial element for ensuring accountability, transparency, and public trust. The research emphasizes that police institutions, while endowed with powers of coercion and force, must remain firmly bound by democratic control even during martial law. Wartime conditions increase the risk of human rights violations, misuse of authority, and

weakened public oversight, making the strengthening of internal and external monitoring systems imperative. The object of the study is the adaptation of police accountability frameworks under conditions of armed conflict, with particular attention to Ukraine's current challenges and comparative insights from Latvia and Lithuania. The authors examine several oversight dimensions: internal controls, judicial and parliamentary scrutiny, civil society monitoring, and international legal frameworks. Special focus is placed on mechanisms for handling citizen complaints, preventing abuse of administrative and coercive powers, and ensuring proportionality between the restriction of rights and security needs. The study highlights how external oversight by independent institutions, supported by active public participation, strengthens the legitimacy of police actions and helps sustain trust even under extreme conditions. Findings suggest that balanced, transparent, and adaptable oversight systems allow law enforcement institutions to maintain effectiveness without undermining democratic values. The experience of the Baltic States demonstrates that accountability mechanisms, when integrated into wartime policing, can both safeguard fundamental rights and support national security goals.

Keywords: police oversight, accountability, war, human rights, public trust.

Jurijs Fjodorovs (LATVIJA)

PIERĀDĪJUMU NOVĒRTĒŠANAS PROBLEMĀTIKA ADMINISTRATĪVĀ PĀRKĀPUMA PROCESĀ

Administratīvās atbildības likuma 89.panta pirmā daļa noteic, ka pierādīšanas pienākums administratīvā pārkāpuma procesā ir amatpersonai. Respektīvi, amatpersonai ir pienākums iegūt un procesuālajā kārtībā nostiprināt pietiekamas ziņas, lai panāktu taisnīgu iznākumu administratīvā pārkāpuma lietā. Realizējot pierādīšanas pienākumu, tiek pierādīta administratīvā pārkāpuma esība vai neesība, pie atbildības saucamās personas vainīgums un citi, apstākļi, kam ir nozīme administratīvā pārkāpuma lietas pareizā izlemšanā.

Pēc pierādījumu iegūšanās un nostiprināšanas ir jāveic pierādījumu novērtēšana. Sākotnēji pierādījumu novērtēšanu veic amatpersona, bet lēmuma pārsūdzēšanas stadijā augstāka amatpersona un tiesa. Tikai pierādījumu novērtēšanas rezultātā var secināt, ka ar iegūto pierādījumu kopumu ir vai nav iespējams izpildīt administratīvā pārkāpuma procesa mērķi. Līdz ar to ir iespējams noskaidrot, vai ir godprātīgi izpildīts pierādīšanas pienākums. Vienlaikus atzīstams, ka pāvērš attieksme pret pierādījumu novērtēšanu nepamatoti var radīt nelabvēlīgas sekas procesa dalībniekiem, kas nav pieļaujami tiesiskajā valstī.

Aldona Kipāne (LATVIJA)

BALTO APKAKLĪŠU NOZIEDZĪBA KĀ SABIEDRISKĀS DROŠĪBAS APDRAUDĒJUMS

Balto apkaklīšu noziedzība ir viens no mūsdienu kriminoloģijas pētījumu objektiem, jo tā grauj sabiedrības drošību un uzticību institūcijām. Šis noziedzības veids paliek sabiedrības ēnā, jo tā nav tik redzama kā tradicionālie noziedzīgie nodarījumi, tomēr tās ietekme uz ekonomiku, valsts pārvaldi un sabiedrības uzticību institūcijām ir būtiska. Jēdzienu “Balto apkaklīšu” noziedzīgie nodarījumi (White-Collar Crime) ieviesa amerikāņu sociologs Edvīns Sazerlends (Edwin Hardin Sutherland), definējot to kā noziedzīgu rīcību, ko izdara personas ar augstu sociālo statusu, izmantojot savu profesionālo stāvokli (Sutherland, 1949). Saskaņā ar klasisko definīciju balto apkaklīšu noziedzība ietver dažādus noziedzīgu nodarījumus: korupciju, krāpšanu, finanšu noziegumus, dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, starptautiskās finanšu shēmas, ofšoru izmantošanu un globālu uzņēmumu pārkāpumiem un citus pret sabiedrības interesēm vērstus pārkāpumus (Gottschalk, 2010; OECD, 2022). Latvijā balto apkaklīšu noziedzības aktuālākās izpausmes ir izvairīšanās no nodokļiem, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un krāpšana publiskajos iepirkumos, kukuļošana. Piemēram, 2024. gadā visvairāk kriminālprocesu KNAB uzsāka saistībā ar prettiesisku rīcību valsts un pašvaldību institūcijās. Biežākie noziegumi bija dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kukuļošana, dienesta viltojums un neizpaužamu ziņu izpaušana (KNAB gada pārskats, 2024). Balto apkaklīšu noziedzība nopietni apdraud sabiedrisko drošību, graujot uzticību valsts institūcijām un radot ekonomiskus zaudējumus. Sabiedrības tolerance pret „mazo korupciju” un ierobežotie resursi tiesībsardzības iestādēm kavē tās efektīvu apkarošanu. Efektīvai balto apkaklīšu noziedzības novēršanai nepieciešama: starpinstitūciju sadarbība; sabiedrības un tiesībsardzības iestāžu līdzdalība; preventīvi pasākumi, tostarp caurspīdīguma stiprināšana publiskajā sektorā un interešu konflikta novēršana; ciešāka starptautiskā sadarbība un labās prakses ieviešana. Balto apkaklīšu noziedzības apkarošana prasa gan represīvu, gan preventīvu pieeju, kā arī sabiedrības līdzdalību un starptautisko pieredzi. Tikai tā iespējams saglabāt sabiedrības uzticību institūcijām un nodrošināt ilgtermiņa sabiedrisko drošību.

Iwona Lasek-Surowiec (POLAND)

THE IMPACT OF THE AI ACT ON THE EUROPEAN BANKING SECTOR

The AI Act, adopted by the European Union in 2024, introduces uniform rules for the use of artificial intelligence across the Member States. For the banking sector, it represents significant changes in the way AI systems are designed, implemented, and supervised. Most AI applications used in banking — such as credit scoring, risk assessment, fraud detection, or automated customer service — will be classified as high-risk systems. According to the new regulations, banks will be required to ensure algorithmic transparency, maintain detailed technical documentation, introduce human oversight of AI-driven decisions, and control the quality of data used to train AI models. The AI Act also obliges financial institutions to inform customers about the involvement of artificial intelligence in decision-making processes and to provide explanations of such decisions. Implementing the new rules will require banks to adjust internal processes, establish new oversight structures, and bear additional administrative costs. At the same time, the regulation aims to strengthen consumer trust in the financial sector and to ensure the safe and ethical use of AI in banking. In the long term, the AI Act is expected to foster greater innovation and stability within the European Union's.

Bartosz Nieścior (POLAND)

DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL BUSINESS LAW

The need for its further development stems primarily from the need to harmonize legal standards that regulate trade, foreign investment, intellectual property protection, and dispute resolution. The lack of uniform standards would lead to legal uncertainty, increased economic risk, and potential abuses in international trade. Furthermore, adapting law to new challenges, such as the digitalization of the economy, data protection, and sustainable development, is crucial. Developing international business law therefore not only promotes the security and efficiency of transactions but also strengthens trust between economic partners and supports the construction of a more equitable and stable global economic order.

**NOTARIĀLAIS IZPILDU AKTS KĀ PIESPIEDU IZPILDES
DOKUMENTS**

Notariālā izpildu akta izsniegšana ir saistīta ar notariālā akta formā noslēgtas saistības labprātīgu nepildīšanu. Mūsdienu ekonomiskās aprites ātrums pieprasa radīt un praksē piemērot tādas tiesiskos instrumentus, kuri ļauj kreditoram pēc iespējas ātrāk un sekmīgāk nonākt pie saistības par naudas prasījumiem izpildes, ja parādnieks kādu iemeslu dēļ nepilda nolīgto. Būtiski norādīt, ka notariālā akta formā noslēgtai saistībai ir noteikta īpaša ticamība un tās piespiedu izpildāmībai nav nepieciešams tiesas nolēmums. Atslogojot tiesas no prasījumiem par šādu saistību piespiedu izpildi, vienlaikus netiek izslēgta līdzēju tiesība vērsties tiesā ar apvērsuma prasību arī gadījumos, ja notariālais izpildu akts ir nodots zvērinātam tiesu izpildītājam piespiedu izpildei. Tādējādi, gadījumā, ja pastāv strīds par saistību vai tās izpildāmību, attiecīgie apstākļi tiek noskaidroti izskatot strīdu pēc būtības. Līdzīgā veidā un kārtībā notariālā akta formā nostiprinātā maksājumu saistību izpilde ir pazīstama ne tika Latvijā, bet arī citās Eiropas valstīs. Tostarp pieļaujot publisko aktu (notariālo aktu) izpildāmību citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, atbilstoši Eiropas parlamenta un padomes regulas (ES) Nr. 1215/2012 Par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās prasībām. Latvijas normatīvais regulējums saistībā ar iespēju veikt piespiedu izpildi pēc notariālā izpildu akta ir paplašināts, pieļaujot piespiedu izpildi arī pēc tādām saistībām, kurās noteikts personas pienākums atbrīvot nomāto, īrēto vai patapināto īpašumu līguma termiņa notecējuma gadījumā, vai arī pastāvēt īres vai nomas maksas kavējumam. Tas nozīmē, ka pamatojoties uz notariālo izpildu aktu, ir pieļaujama personas izlikšana no dzīvojamajām telpām. Turpmāk ir plānots notariālo izpildu aktu izdot arī gadījumos, kas skar bērna aizgādības un saskarsmes tiesības, ja vecāki, šķirot laulību, ir vienojušies par aizgādības tiesībām un saskarsmes kārtību. Raksta mērķis ir vērtēt jaunos izaicinājumus šādās piespiedu izpildes lietās, kurās bērna intereses pirms tam nav vērtējusi tiesa, bet par attiecīgo kārtību ir vienojušies paši vecāki, slēdzot vienošanos notariālā akta formā.

Aleksandrs Potaičuks (LATVIA)

HORIZONTAL ENFORCEMENT OF THE GDPR BY COMPETITORS: THE PROHIBITION OF UNFAIR COMMERCIAL PRACTICES

This research explores whether a competitor that is not a data subject within the meaning of the GDPR has the right (legal standing) to bring a GDPR breach case against a competitor to civil court. Traditionally, the enforcement of data protection rights has been limited to individuals who suffered due to their personal data breach or limited to the national supervisory authorities. Competitors, while observing possible breaches of the law, usually do not have legal standing in the courts in so far as they are not directly affected. However, the recent developments in EU case law suggest a shift: competitors could play a part in enforcing the GDPR in cases of unfair commercial practices, thereby holding businesses to account for breaching data protection rules. This development raises fundamental questions about legal standing in court and the boundaries of private enforcement. This research examines the legal conditions under which such actions may be permitted and considers their compatibility with EU law. It also explores the role of national legislation and the broader implications of allowing competitors to invoke data protection breaches in commercial disputes. Finally, this paper argues that, when strategically deployed, the horizontal enforcement of the GDPR by competitors can serve as a strong self-regulating mechanism for the EU internal market, making privacy and data protection efficient and resilient.

Jānis Radionovs (LATVIJA)

ĪPAŠUMA TIESĪBU REGULĒJUMS LATVIJAS CIVILLIKUMA KONTEKSTĀ

Tiesību zinātnes ietvaros īpašuma tiesību regulējums ir viens no fundamentālākajiem institūtiem, kas nodrošina privātpersonu autonomiju, ekonomisko stabilitāti un tiesisko pašlēmību. Latvijas Civillikuma ceturrtā daļa – “Lietu tiesības” – nosaka īpašuma tiesību saturu, aizsardzības mehānismus un ierobežojumus, taču praksē joprojām pastāv izaicinājumi, kas saistīti ar īpašuma tiesību efektīvu realizāciju, īpaši reģionālajā kontekstā. Šajā pētījumā analizēts īpašuma tiesību regulējums Latvijas Civillikumā, akcentējot:

- īpašuma tiesību jēdziena attīstību un interpretāciju tiesu praksē;
- īpašuma tiesību ierobežojumus sabiedrības interesēs (piemēram, piespiedu atsavināšana, būvniecības tiesības);

- īpašuma tiesību aizsardzības mehānismus, tostarp *rei vindicatio* un *negatoro* prasību piemērošanu.

Tēžu ietvaros tiks sniegts arī salīdzinošs ieskats citu Eiropas valstu regulējumā, lai identificētu potenciālos uzlabojumus Latvijas normatīvajā ietvarā. Īpaša uzmanība tiks pievērsta tam, kā īpašuma tiesību regulējums ietekmē reģionālo attīstību – zemes izmantošanu, investīciju drošību un privātpersonu tiesisko aizsardzību. Pētījuma rezultāti var būt noderīgi ne tikai tiesību zinātniekiem un studentiem, bet arī reģionālās politikas veidotājiem, kuri meklē līdzsvaru starp sabiedrības interesēm un privātpersonu tiesību aizsardzību.

Ilze Sokolovska, Baiba Hercmane, Rauls Kviesītis (LATVIJA)

REAĢĒŠANA UZ NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU NOTIKUMA VIETAS APSKATES KONTEKSTĀ

Viena no izmaiņām valsts policijas kopējā attīstības koncepcijā ir “reaģējošā” policista darbības ieviešana. Tas nozīmē- valsts iekšējās drošības un kārtības vispusēju uzraudzību, ātru un efektīvu reaģēšanu uz notikumu. Reaģēšana var būt saistīta gan ar administratīvi sodāmu situāciju, gan noziedzīgu nodarījumu, gan citu situāciju, kas prasa tiesisku risinājumu. Primārais uzdevums “reaģējošam” policistam, saņemot norīkojumu, ir izbraukt uz notikuma vietu un rīkoties saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem, likumu “Par policiju” un citiem iekšējiem un ārējiem normatīvajiem aktiem. Ierodoties notikuma vietā, viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir saprast, kas tieši noticis, un kāda būs tālākā rīcība jeb ko darīt notikuma vietā. Lai rīkotos pareizi, reaģējošajam policistam vai grupai ir būtiski prast nošķirt dažāda veida pārkāpumu kategorijas, piemēram, administratīvos pārkāpumus no kriminālsodāmas rīcības. Konstatējot noziedzīga nodarījuma pazīmes, viena no sākotnējām izmeklēšanas darbībām ir kriminālprocesuālā darbība — notikuma vietas apskate. Veicot notikuma vietas apskati, reaģējošā policista vai izmeklētāja sākotnējie uzdevumi ir: 1. Identificēt notikuma vietu, nosakot tās iespējamās robežas, kas atvieglos turpmākās apskates norisi. 2. Tieši uztvert notikuma vietu, kas ietver konkrētās notikuma vietas apstākļu vizuālu un informatīvu fiksēšanu. Lai gan uztverei piemīt subjektīvs elements, un autori norāda, ka tas ir būtisks aspekts, ir svarīgi atcerēties, ka notikuma vietas apskates primārais mērķis ir pēc iespējas objektīvi fiksēt situāciju. Tas nenozīmē, ka apskates veicējs varētu ignorēt apskates pamatprincipus vai fiksēt apstākļus, kas nav saistīti ar notikuma vietu. Visiem secinājumiem, kas balstīti uz subjektīvo uztveri, jābūt pamatotiem ar objektīvi saistošiem faktiem un pierādījumiem. 3. Notikuma vietas detalizētā fiziskā apskate. Šeit ietilps gan pēdu konstatēšana, aprakstīšana, izņemšana, gan noformēšana. 4. Izņemto pierādījumu iepakošana un nodošana izpētei.

Raksta ietvaros tiks analizētas situācijas, kas rada problēmas notikuma vietas apskates laikā, un piedāvāti risinājumi to novēršanai.

Vladas Tumalavičius (LITHUANIA)

IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS OBLIGATIONS: A COMPARATIVE STUDY OF UKRAINE AND LITHUANIA

This study examines Ukraine's international legal obligations in the field of human rights and compares them with Lithuania's experience in order to identify effective mechanisms for incorporating international standards into Ukraine's national legislation. The research seeks to evaluate Ukraine's commitments in the sphere of international human rights protection and contrast them with relevant Lithuanian practices to determine effective approaches. The methodology relies on comparative legal analysis. Particular attention is given to core international instruments (the European Convention on Human Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights, and EU directives), case law of the European Court of Human Rights, as well as national legislation and practices related to implementation. The findings reveal that, although both countries are parties to similar treaties, Lithuania demonstrates a consistently higher level of implementation due to its integration into EU law, the existence of independent institutions, and the Constitutional Court's recognition of the primacy of international law. The conclusions highlight the practical value of Lithuanian experience for strengthening mechanisms of human rights protection in Ukraine, particularly regarding legislative harmonization, institutional capacity, and legal education.

Keywords: human rights, international law, implementation, comparative law, rule of law.

Aelita Zīle, Dāvis Džeriņš (LATVIJA)

UGUNSDZĒSĪBAS APARĀTA PULVERA IETEKME UZ LATENTU PAPILLĀRLĪNIJU RAKSTU PĒDU SAGLABĀŠANOS

Latentu papillārlīniju rakstu pēdu saglabāšanos pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas ietekmē vairāki faktori, piemēram, laiks, meteoroloģiskie apstākļi, kā arī cilvēka netīša vai tīša darbība, kā rezultātā pēdas var tikt bojātas vai iznīcinātas. Ņemot vērā apstākli, ka praksē kriminālisti saskaras ar dažādiem pēdu bojāšanas vai iznīcināšanas veidiem, tad būtiski ir izpētīt un izanalizēt bojāšanas vai iznīcināšanas veida ietekmi uz pēdu saglabāšanos. Viens no

praksē konstatētajiem latentu papillārlīniju rakstu pēdu bojāšanas vai iznīcināšanas veidiem ir objektu uz kuriem atstātas pēdas noklāšana ar ugunsdzēsīgamā aparāta pulveri. Pētījuma mērķis bija izanalizēt ugunsdzēsības aparāta pulvera ietekmi uz latentu papillārlīniju rakstu pēdu saglabāšanos. Pētījuma ietvarā pēdas tika atstātas uz stikla, plastmasas, metāla objektiem, kā arī uz oranžas un baltas krāsas flīzēm. Eksperimenta gaitā tika veikta zādzības no automašīnas simulācija, atstājot automašīnas salonā latentas papillārlīniju rakstu pēdas un tās pārklājot ar ugunsdzēsības aparāta pulveri. Eksperimenta gaitā tika pētīta pēdu saglabāšanās laika periodā no 1 līdz 12 stundām, kā arī pēdu saglabāšanās no 1 līdz 10 diennaktīm. Šajā laika periodā tika fiksēti tādi meteoroloģiskie elementi kā gaisa temperatūra dienā un naktī, gaisa mitrums un laika apstākļu raksturojums. Pēdu vizualizēšanai tika pielietoti tādi adhēzijas aģenti kā divtoņu daktiloskopiskais pulveris (Two tone B-39000) un melnais daktiloskopiskais pulveris (Swedish Black B-34000), kā arī eksperimenta gaitā tika konstatēta un analizēta ugunsdzēsības aparāta pulvera adhēzīvo īpašību ietekme uz pēdu vizualizēšanu. Veicot pēdu analīzi pēdas tika iedalītas četrās grupās: A derīgas personas identifikācijai; B nav derīgas personas identifikācijai/eliminācija; C norāde uz pieskārienu/forma; D pēdas netika konstatētas. Eksperimenta rezultātā tika konstatēts, ka minētajos laika periodos no 1 līdz 12 stundām un no 1 līdz 10 diennaktīm uz visiem eksperimenta gaitā izmantotajiem materiāliem var tikt konstatētas visās četrās pēdu iedalījuma grupās iekļaujamās pēdas.

Slawomir Żurawski, Marcin Oskierko (POLAND)

MANAGING LOCAL SECURITY AND DEVELOPMENT IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

The development of artificial intelligence (AI) has become both a key challenge and an opportunity for managing local security and the development of communities in Poland. According to the PwC Report (2024), as many as 83% of respondents expect improved procedures in the public sector through the use of AI, indicating growing social expectations for automation and administrative efficiency. AI-based technologies can support local governments in monitoring threats, analyzing demographic data, and conducting strategic planning for regional development. At the same time, concerns about social and digital security are growing—84% of respondents believe that uncontrolled AI may pose a threat to democracy, while 75% point to the risk of social exclusion. Among the main challenges are disinformation and the erosion of public trust in institutions. The aim of this paper is to analyze the impact of artificial intelligence on social security and local development in the context of new technologies, and to identify the areas in which AI may strengthen or weaken

the resilience of local communities. The article seeks to answer how, in the era of digital transformation, to shape sustainable and secure management strategies that combine automation with social inclusiveness. It is emphasized that the effective use of AI requires not only technological investment but also responsible governance, digital education, and a balance between innovation and the protection of democratic and social values.

SATURA RĀDĪTĀJS

Plenārsēde / Plenary Session	8
Socioloģija, Vadībzinātne, Sociālā psiholoģija / Sociology, Management, Social Psychology	22
Ekonomika / Economics	51
Reģionālā ekonomika, Finances, Kredīts / Regional Economics, Finances and Credit	51
Tiesību zinātne / Jurisprudence	66

20. starptautiskās zinātniskās konferences „Sociālās zinātnes reģionālajai attīstībai 2025” tēzes. = *Abstracts of the 20th International Academic Conference “Social Sciences for Regional Development 2025”*. – Daugavpils: Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds „Saule”, 2025. 76 lpp.

• • • • •

Izdevējdarbības reģistr. apliecība Nr. 2-0197.
Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds „Saule” –
Vienības iela 13, Daugavpils, LV-5401, Latvija